

פרק ששי

בו יבואר גודל עון אם יוצאת שער אשה לחוץ. ומעלת אשה צנועה. ואזהרה להצניע צפרנים שחככה בשעת טבילתה.

ואלו דברים שאשה עושה לבעלה רעה גדולה והאשה ההיא תשא את עונה ותוא גודל עון כשנראה שערה לחוץ כמבואר בזה"ק. וז"ל בפ' נשא דף קכ"ה ע"ב א"ר חזקיה תונבא ליתי על ההוא בר נש דשבק לאנתתי' דתתחזי משערא דרישה לבר ודא הוא חד מאינון צניעותא דביתא ואתתא דאפיקת משערה דרישה לבר לאתתקנא ביה גרים מסכנותא לבית' וגרים לבנהא דלא יתחשבון כדרא וגרים מלה אחרא דשריא בביתא מאן גרים דא ההוא שערא דאתחזי מרישה לבר ומה בביתא האי כ"ש בשוקא וכ"ש חציפותא אחרא ובנ"כ אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך אמר ר' יהודה שערא דרישא דאתתא דאתגלייא גרים שערא אחרא לאתגלייא ולאפגמא לה בגין כך בעיא אתתא דאפילו מסירי דביתא לא יחמון שערא חד מרישה כ"ש לבר כו' פוק חמי כמה פגמו גרים ההוא שערא דאתתא. גרים לעילא גרים לתתא גרים לבעל' דאתלטיי גרים מסכנותא גרים מלה אחרא בביתא גרים דיסתלק חשיבותא מכנהא רחמנא לישובן מחציפו דלהון וע"ד בעיא אתתא לאתכסוי' כזיוותי דביתא ואי עכדת כן מה כתיב בניך כשתילי זיתים מהו כשתילי זיתים מה זית דא בין בסתווא בין בקיימ' לא אתאכידו טרפוי וחדיר אשתכח ביה חשיבות יתיר על שאר איננין כך כנהא יסתלקון בחשיבו על שאר בני עלמא ולא עוד אלא דבעלה מתכרך בכלא כברכאן דלעילא כברכאן דלתתא בעותרא כבנין בכני בנין הה"ד הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' כו' עכ"ל.

ומעלת אשה צנועה הלא הוא מבואר בגמרא הקדושה שזוכה לבנים הגונים ראויים להיות כה"ג וכוה"ק ז"ל בפ' וירא דף קמ"ז ע"ב פתח ר' יוסי ואמר אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך כו' כל זמנא דאתתא בירכתי ביתא ולא נפקא לבר היא צנועה ואתחזי לאולדא בנין דכשרן כגפן מה גפן כו' אוף הכי אתתא דכשרא הכי נמי. חמי מה אגרה בניך כשתילי זיתים מה זתים לא נפלי טרפייהו כל יומי שתא וכלהו קשירין תדיר אוף הכי בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך מה כתיב בתריה הנה כן יבורך גבר ירא ה' עכ"ל. וגודל הזהירות להצניע צפרניה שחככה בשעת טבילתה מבואר בזה"ק וז"ל בפ' פנחס דף רמ"ח ע"ב אצטריכת לאתתא בשעתא דאתרכיאת לאתקרבא כבעלה ריליה למיהב חולקא חדא לס"א כההוא זינא ומאן איהו ההוא חולקא שופרהא בטנופא דלהון וזעיר מריש דשערא בגין דבעי לאסרקא רישא ולאכרכא לון דא ברא ולא יזיל אבתרה ההוא סטר' בישא לאבאשא לה ויתפרש מנה בכל סטרין ומה תעביד מההוא שערא וטופרי לכתר דתכרך לון כהרא איצטריך לאנחה לון כאתר דלא עברין תמן בני נשא כו' עכ"ל וכוה נשלם הפרק בעז"ה.

פרק שביעי

בו יבואר האימור להתפלל על הרשע שימות והמקנא קנאת ה' צבאות. ומעלת מצות התוכחה ואיכותה. ועל מי חיובתה ביותר. החפץ יחפוץ הכורא ית"ש במות המת כי אם כשוכו מרכיו וחיה ואסור להתפלל על הרשע שימות כמבואר בזה"ק וז"ל בפ' וירא דף ק"ה ע"א במדרש הנעלם אמר ר' מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב ולא יכנסו לגיהנם דכתיב

ואני בחלומם לבושי שק וגוי' ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם שאלמלא סלקו קב"ה לתרח מן העולם כשהיה עובר ע"ז לא בא אברהם אבינו לעולם ושכתי ישראל לא היו והמלך דוד ומלך המשיח והתורה לא נתנה וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם עכ"ל.

וקנאת ה' צבאות תעשה זאת על פניו יוכיח לו בשכט פיו להחזירו למוטב כי מה מאוד גדלה מעלת המקנא קנאת ה' צבאות כמבואר בזה"ק בפ' יוגש דף ר"ט ע"ב וז"ל ותא חזי כל ההוא בר נש דמקני ליה לקב"ה לא יכיל מלאכה דמותא לשלמאה ביה כשאר בני נשא ויתקיים ביה שלם והא אוקסמה עכ"ל.

ומה מאוד גדלה מעלת מצות התוכחה כמבואר בזה"ק פרשת תרומה דף קכ"ח ע"ב וז"ל זכאה בעי למרדף כתר חייבא ולמקני ליה באגר שלים כגין דיעבר מניה ההוא וזהמא ויתכפיא סטרא אחרא ויעביר לנפשיה כגין דיתחשב עליה כאלו הוא ברא ליה ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא ואסתלקות דא דיתיר טכלא מאי טעמא כגין דאיהו גרים לאכפייא סטרא אחרא ולאסתלקא יקרא דקב"ה ועל דא כתיב באהרן ורבים השיב מעון וכתוב בריתי היתה אתו. הא חזי כל מאן דאחיד בידא דחייבא וחב לגביה למשבק ארחא בישא איהו אסתלק בתלת סלוקין מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא. גרים לאכפייא סטרא אחרא וגרים דאסתלק קב"ה ביקריה וגרים לקיימא כל עלמא בקיימיה לעילא ותתא ועל האי בר נש כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום. וזכי למחמי כגין לבנוי וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי כל מארי דינון לא יכלין למידן ליה גהאי עלמא ובעלמא דאתי. עאל בתריסר תרעי ולית מאן דימחי בדיה ועל דא כתיב גבור בארץ יהיה וזעו דור ישרים יבורך

וזה"ל בזה"ל חודש פ' לך דף כ"ב ע"ג ואמר ר' אבהו בא וראה כמה שכרו של אדם העושה לאחר לחזור בתשובה מנ"ל מטה דכתיב ומלכי צדק מלך שלם תאני ר' חייא רבה בשעה שנשמת הצדיק המחזיר בתשובה לאחרים יוצא מן הגוף מיכאל השר הגדול המקריב נפשות הצדיקים לפני כוראו הוא יוצא ומקדים שלום לנשמתו של אותו צדיק שנאמר ומלכי צדק. זהו מיכאל ראש שומרי שערי צדק מלך שלם זו ירושלים של מעלה הוציא לחם ויין שהקדים ויוצא לקראתו ואומר לו שלום בואך עכ"ל. וזה"ל ג"כ ברף ס"ב ע"ד כרוזי כרוזי בכל יומא זכאין אינון דמשתרלי באורייתא ואינון דמוכאן להו לאחרנין ואינון דמעבירין על מדותיהו עכ"ל בקיצור.

וענין התנהגות בתוכחה מבואר בפ' קדושים פ"ה ע"ב וז"ל בר"מ לא תשנא את אחיך בלבבך הוכיח תוכח את עמיתך וגו' פקודי' י"ז דא לאוכח' לההוא דחמי ולמחוי ליה רחימו סגי' דרחי' ליה כו' דהא בקב"ה כתיב כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכמה דקב"ה עביר ואוכח למאן דרחי' ליה הכי יולף בר נש מההוא ארחא ויוכיח לחכריה קב"ה במאי אוכח לבר נש אוכח ליה ברחימו כסתרא אי יקבל ליה יאות ואי לא אוכח ליה בין רחימוי אי יקבל יאות ואי לא אוכח ליה באתגלייא לעיניהון דכלא אי יקבל יאות ואי לאו שארי ליה ולא אוכח ליה ושביק ליה ויזיל ויעביר רעותיה. בקדמיתא אודע ליה כסתרא כגין לאוכחא ליה ולא תערא ליה דלא ינדע ביה בר נש ודא איהו ביניה לביניה אי מקבל יאות. ואי לאו אודע ליה בין רחימו. בזמני דכהני רבא הוה בעלמא יהיב ליה מרעין בערסי' ואתו רחימוי דקב"ה ואודען ליה אי אית ביה חובא דייחוב מניה ולעיינ במליה. אי מקבל יאות ואי לאו אוכח ליה באתגלייא כמסוניה ככנוי דכלא מלחשן עליה וייתון לגביה אי מקבל יאות. ואי לאו

שארי ליה מאריה למעבד רעותיה ולא מתקיף ביה לעלמין כגוונא דא איצטרך ליה לאוכחא לחבריה. בקדמיתא בסתרא. לכתר בין רחימוי לכתר באתגלייא. מכאן ולהלאה ישבוק ליה ויעבד רעותיה וע"ד כתיב הוכח תוכיח הוכח בסתרא ולא ינרע ביה בר נש. תוכיח בין חברוי ורחימוי. את עמיתך באתגלייא וע"ד לא כתיב בקדמיתא תוכיח אלא הוכח חו הוכח אי איהו בר נש דיכסוף לא יומא ליה ולא יוכיח ליה אפילו בסתרא אלא יומא קמיה כמאן דמשתעי במלין אחרנין ובגו אינון מלין ידבר מאן דעבד ההוא חובא הוא כך וכך בגין דאיהו ידע בגרמיה וישתביק מההוא חובא. וע"ד הוכח. ואם לאו תוכיח ולכתר את עמיתך באתגלייא. מכאן ולהלאה ולא תשא עליו המא. ד"א ולא תשא עליו חמא דהא כיון דכי"נ אוכח לחברי ואזדמן לאוכחא ליה באתגלייא לא ימלק קמיה ההוא חובא דעבד דאסיר ליה ודאי אלא יומא סתם ולא ימלק עליו ההוא חובא באתגלייא ולא ירשים עליו חובא דקביה חס על יקרא דבר נש אפילו בחייבויא עכ"ל.

וההוכחה דבר שכחובה היא ביותר. על רועי ישראל דייני העיר כי להם דבר המשפט לעיין במ"י דמתא כמבואר בזהר חדש דף ס"א ע"ב. וז"ל לא יומא דיינא דאיהו אתקנש בלחודוי אלא איהו ובגוי כל ביתיה יתפסון בחוב' דיני דיינא אית ליה למירדף ולמנדע בטר עובדוי דבני מתא דאיהו איתפס בחובייהו דלא יומא דיינא אנא למידן דינא בין גבר' לחבריה ולא יתיר אלא כל עובדי מתא תלויין על קודליה ואי אמיס עינוי מעובדי מתא איהו איתפס בחובייהו כו' ובשעתא דאתער דינא על עלמא איהו איתרן בקדמיתא עכ"ל. אחי ורעי איך מוטל על היושבים כסאות למשפט והיושבים על מדין והן הנה לבני ישראל שבעה טובי העיר ודייניהם ועמרת מלכם בראשם אב' לחכמים והוא הרב שבכל קהילה וקהילה לפקח ולעיין במילי דבני מתא בכל עבודת בוראנו ית"ש ויתעלה ודי בזה הערת הזה"ק בעצמו ובוה נשלם הפרק בעז"ה.

פרק שמיני

כו מבואר גודל מעלת רועי ודייני ישראל. ואופן התנהגותם וגודל העון מי שאינו דן דין אמת.

מדי דברנו בזה בפרק הקודם בדבר שכחובה על דייני ישראל מן הנאות הוא עליו להשלים כל דבר שכחובה עליהם שלא כל העתים שוות אף לדיני ממונות ועת המשפט ידע לב חכם הוא טרם אכילה כי אחר אכילתו אסור לדון אף דיני ממונות כמבואר בזה"ק בפ' משפטים דף קכ"ב ע"א וז"ל דאמר ר' אבא אמר ר' יצחק לית עלמא מתקיימא אלא על דינא דאלמלא דינא לא מתקיימא ובג"כ עלמא בדינא אחברי ואחקיים תאנא כתיב דינו לבקר משפט וכי לבקר ולאו בכל יומא אסר ר' אבא לא אלא לבקר עד לא ייכלון דיינין ולא ישתון דכל מאן דדאין דינא ביה. דאכל ושתה לאו דיינא דקשומט הוא דכתיב לא תאכלו על הדם מאי על הדם אוהרה לדייני דלא ייכלון עד דדייני דינא דכל מאן דדאין דינא ביה דאכיל ושתה כאלו חייב דמא דחברי' לאתרא דהא דמיה ממש יהיב לאתרא. האי בממונא כ"ש בדיני נפשו' דבעו דייני לאסתרא דלא למידן דינא אלא קודם דאכלו ושתו וע"ד כתיב דינו לבקר משפט וכתיב אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה' תניא א"ר יהודה מאן דמשקר בדינא משקר בתקוני מלכא. מאן תקוני מלכא אינון דאתמר דכתיב עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ וכתיב כי באלה חפצתי נאם ה' וכלא האי כהאי תלייא עכ"ל.

וז"ל בפ' קדושים דף פ"ה ע"ב קב"ה שוי כורסיא דדינא בשעתא דדייני יתבין

הה"ד כונן למשפט כסאו ומתמן אתחקן כורסיה דקביה ומאן איהי כורסיה אל"ן אינון צדק ומשפט הה"ד צדק ומשפט מכון כסאך ומאן דראין דינא בעי למירן בכורסיה דמלכא ואי פגים חד מנייהו כאלו פגים לכורסיה דמלכא וכדון קביה אסתלק מבינייהו דדיינא ולא קאים בדינייהו ומאי אמר עתה אקום יאמר ה' וגו' ורוחא דקורשא אמר רוסה על השמים אלהים עכ"ל.

ואל תאמר מה לי לצרה הזאת רועי ישראל האוינו וראו גם ראו גודל מעלות רועי ודייני ישראל כמבואר בזה"ק וז"ל בפ' שמוח דף כ"א ע"א א"ר יהודה ישראל נקראים צאן שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם וכתוב כצאן קדשים כצאן ירושלים מה הצאן כשיקרכו על המזבח בשבילם וזכה לחיי העולם הבא. כך המנהיג לישראל כדון וכשור' בשבילם וזכה לחיי העולם הבא. ועוד הרועה את הצאן כשהצאן יולדת הרועה נוטל אותם מלאים בחיקו כדי שלא ילאו ויגעו ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם כך המנהיג לישראל צריך להנהיגם ברחמים ולא באכזריות וכן אמר משה כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' מה הרועה אח הצאן כשהוא רועה טוב מצי' את הצאן מן הזאבים ומן האריות כך המנהיג לישראל אם הוא טוב מצי' מן העכו"ם ומדין של סטה ומדין של מעלה ומדריכן לחיי העולם הבא עכ"ל. ובזה נשלם הפרק בעז"ה.

פרק תשיעי

בו יבואר גודל חוקלת התשובה וזמנה וה' לו בעזריו כי בא לטהר וכל הדברים הצריכים לבעלי תשובה וגודל מעלתה.

הנה גודל מעלת התשובה מבואר בפ' נשא דף קכ"ב ע"א. וז"ל תשובה אתקין כלא אתקין לעי' אתקין לגרסיה אתקין לכל עלמא עכ"ל בקיצור נמרץ. ולכבך אל ירך איך אוכל לכתוב ההר הגדול הזה כי ה' לך בעזריך והבא לטהר רבים מסייעין אותו כמז"ל וכוה"ק. וז"ל בז"ח דף י"ט ע"ב תנו רבנן כשהאדם הולך בדרכי קונו הרבה מסייעין אותו נשמתו מסייעת אותו מלאכי השרת מסייעין אותו שכינתו של מקום מסייעת אותו וכלם מכרוזין לפניו ואומרים בלכתך לא יצר צעריך ואם תרוץ לא תכשל ר' נתן אומר נשמתן של צדיקים מסייעין אותו עד כאן לשונו. ואלו הדברים הצריכים לבעת"ש ראשונה ישא ידיו ולבו לאל באמונה. ויעזוב רשע דרכו בחרטה גמורה.

וזאת שנית להרכות ימי טוהר במקוה וכל המרכה לטהר הרי זה משוכח כי גדול מעלת המטהרה במקוה אף לטהורים מה גם למי שהיה בדרך רחוקה טומאת חלאת עונותיו ויסגף את עצמו בתענית שק ואפר יוצע להחגולל בעפר קרנו הכל לפי יכולתו. ולפני ה' ישפוך שיחו זו תפלה בככיה. וירחוק את פניו בדמעות עיניו. ופלגי מים חרד עיניו על מיתת הצדיקים ועל חרבן בית ה'. ולהרכות בצדקה כמתנת ה' אליהך כמ"ש וחטאך בצדקה פרוק. וישתדל בג"ח כי בחסד ואמת יופר עון. וירדוף אחר השלום כמ"ש סוד מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפו.

ומעתה נפרש דרך פרט גודל מעלת כל אחד ואחד ומקומו המוזכר לו בזה"ק. גודל מעלת המטהרה מלחא אנכ אורחא קמ"ל מגודל השתדלות אברהם אבינו לטהר טמאים ממקרה אשר לא טהור ומשאר טומאות הטעון פרישות שכעה כמבואר בזה"ק פ' וירא דף ק"ב ע"א. וז"ל תא חזי כל מה דאכיל אברהם כמטהרה איהו קא

אכיל וכגין כך אקריב קסמיהו ואכלי ונמיר אברהם בביתיה דכיא ומסאבותי דאפילו בר נש דאיהו מסאב לא הוה משמש בביתיה עד דעביר ליה טבילה או עביר ליה לנטרא שבקע יומין כדקא חזי ליה בביתיה והכי הוא ודאי כו' ואברהם ושרה הוו סתקני טבילה לכלהו איהו לגברי ואיהו לגנשי כו' תא חזי אילנא נטע אברהם כו' וכההוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקב"ה ומאן דאתאחיד בע"ז מאן דאתאחיד בקב"ה אילנא הוה פריש ענפוי וחפי על רישיה ועביר עליה צלאה ומאן דאתאחיד בסטרא דע"ז ההוא אילנא הוה אסתלק וענפוי הוו סליקין לעילא כדין הוה ידע אברהם ואזחיר ליה ולא אערי מתמן עד דאתאחיד במתימנותא דקב"ה והכי מאן דאיהו דכיא מקבל ליה אילנא מאן דאיהו מסאב לא מקבל ליה כדין ידע אברהם ומרכי לון כסמא. ומעיינא דמ"א הוה תחות ההוא אילנא ומאן דצריך טבילה מיד מיון סלקין לגביה ואילנא אסתלקין. ענפוי כדין ידע אברהם דאיהו מסאבא וכעי טבילה מיד ואם לאו מ"א נניבן כדין ידע דכעי לאסתאבא ולאסתמרא שבקע יומין כו' עכ"ל.

הנה אנחנו זרע אברהם אוהב נאמן לית"ש ויתעלה ממנו יראו וכן יעשו בכל עיר ועיר לקיים עליהם להיות עושים עוצם השתדלות היותר שיהיה בעירם מקוה טהרה של פושרין בכדי שכל אדם אפילו הוא חלוש יוכל להיות מוחזק במהרת מי מקוה בתמידות ולא תאמר ראה זה חרש הוא כבר היה לעולמים בכסה קהלות קדושות שהשתדלו בזה וגם הצליחו ועשו פרי טוב ואשרי חלקם כי זכות הרבים תלוי בהם ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד ודי הערה בזה.

והנה גודל מעלת התענית כבר בא פנים החבור כחדש אלול ועיי"ש.

וגודל מעלת דמעות הוא סבואר בזה"ק ובתיקונים בהרכב מקומות. וז"ל בפרשת תרוסה דף קס"ה ע"א תנינן כל תרעין ננעלו ואסגירו ותרעין דמעין לא אסגירו כו'. וכל אינון דרמנן על אינון תרעין כלהו סתברין גזיון ומנעולין ועיילין אינון דמעין והתיא צלותא עאלת קמי מלכא קדישא כדין ההוא אתר אית ליה דוחקא סההוא עצובא ודוחקא דההוא ב"נ כד"א ככל צרתם לא צר כו' וההוא ב"נ וההוא צלותא לא אהדר בריקניא וקב"ה חיים עליה זכאה חוליקה דההוא ב"נ דאושיר דמעין קמי קב"ה בצלותי כו' עכ"ל.

וז"ל בפ' ויחי דף רכ"ג ע"א תנינן כל כינ דאושיר דמעין קמי דקב"ה אע"ג דאתגור עליה עונשא יתקרע ולא יכיל ההוא עונשא לשלמאה ביה כו' עכ"ל. וז"ל בתיקונים תיקון י"א דף כ"ז ע"ב כל השערים ננעלו אבל שערי דמעה לא ננעלו ולית מאן דאפתח לון עד דייתי מארי דדמעה דאתמר ביה ותפתח ותראה את הילד והנה נער בוכה. ולית היכלא סתפתחא אלא ביה ודא איהו ותפתח ותפתח ודאי היכלא לגביה הה"ד אדני שפתי תפתח במאי אתפתח ליה ברמעי הה"ד והנה נער בוכה ומיד ותחמול עליו ועוד ותפתח כד ישראל פתחין בתיובתא בבכיה מיד ותחמול עליו ודא איהו כבכי יבואו בוכו בכיה דיליה יתכנשון מן גלותא עכ"ל.

ולרחוק פניו ברמעות עיניו מרומו בפ' אחרי דף ע"ה ע"ב וז"ל ר' אבא הוה אויל לקפוטקיא והוה עמיה ר' יוסי עד דהוו אזלי חמו חד בר נש דהוה אתי ורשימא חד באנפוי אמר ר' אבא נמטי סתאי אורחא דהא אנפוי דדין אסחירו עליה דעבר בעריותא דאורייתא כגניי כן אתרשים באנפוי כו' קרא ליה ר' אבא אמר ליה אימא מלה האי רשימא דאנפך מה הוא אמר לון כממותא מנייכו לא תענשו יתיר לההוא בר נש דהא חובני קא גרמו ליה כו' ואשתזכנא ע"י דחד אסייא דאית בגוון. אמר ליה מאן הוא. אסייא. אמר

ליה ר' שמלאי הוא א"ל מאי אסיותא יהיב לך א"ל אסותא דנפשא ומהווא יומא אהרנא בתשובה ובכל יומא חוינא אנפאי כחד חיוו ובכינא קמי קביה דהוא רבון עלמין על ההוא חוכא. ומאינון דמעין אסחיני אנפאי כו' עכ"ל וכוה נשלם הפרק.

פרק עשירי

בראש"ם בנתה ביתה הצבה עטוריה סיב"ה שצריך לכל בעל תשובה ולהיות אף גם זאת ועוד אחרת שבקע"ש יהיה ידו פשוטה לעניים ואכיונים לתת כסתנת ידו כברכת ה' עליו לפרוק בזה מעליו חמאיו כמשי"ה וחמאך בצדקה פרוק וע"כ נבואה שעוריינו בתודיע גודל מעלת הצדקה בזה הפרק וקצת מאמרים מענין זה כבר הובא בפנים החבור. ועוד אחרת נוסף מעניינו גודל מעלת העני ואכיון בעיני השם יתעלה והועי"ל אחריו צו אין צו אלא זרוז מהונאתם רחמנא ליצ"ל. ומצינו בזה ג"כ גודל השכר של הגשה לפיוס וניחוס לדבר על לבם בדברי פיוסים ונחומים. גם לבאר מדת גבאי צדקה ומעלתו שנוטל שכר יותר מהנותן.

גודל מעלת הצדקה לאין תכלית מבואר בהקדמת בראשית דף י"ג ע"ב וז"ל פקודא תשיעאה למיחן למסכני ולמיהב לון טרפא דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כו' כמה דאינון כשתופא חדא וחם דא על דא זיהיב דא לרא וגמיל ליה טיבו הכי אצטריך ביני לתתא למהוי עתירא ומסכני בחבורא חדא ולמיהב דא לרא ולגמלאה טובא דא לרא. ויררו כדגת הים וגו' רוא דנן חמינן בספרא דשלמה מלכא דכל מאן דחם על מסכני ברעותא דלכא לא משחני דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם הראשון וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה שליט על כל בריון דעלמא בההוא דיוקנא הה"ד ומוראכס ותחכס יהיה על כל חית הארץ וגומר כלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ב' בגין דדא הוא פקודא מעליא לאסתלקא ביני בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין מני"ל מנבוכדנצר אע"ג דחלם ההוא חלמא כל זמנא דהוה מיחן למסכני לא שרא עליה חלמא כיון דאטיל עינא בישא דלא למיחן למסכני מה כתיב עוד מלתא בפום מלכ' וגו' מיר אשתני דיוקניה ואטרוד מן בני נשא ובנין כך נעשה אדם כתיב הכא כו' עכ"ל.

וז"ל בפ' ויצא דף קנ"ג ע"א עושה צדקה בכל עת וכי בכל עת יכיל בר נש למעבד צדקה אלא מאן דישתדל בארחוי דאורייתא ועבד צדקה עם אינון דאצטריכו לה דכל מאן דעבד צדקה עם מסכני אסגי ההיא צדקה לעילא ותתא ת"ח מאן דאשתדל בצדקה ההיא צדקה דעבד מליק לעילא ומטא לעילא למהווא אתרא דיעקב דאיהו רתיבא עלאה ואמשיך ברכאן למהווא אתר ממבועא דכל מבועין ומההיא צדקה אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי ולכל רתיכין ולכל חילין וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין כדקא יאות בנין דכלהו אקרי עת ודא הוא דכתיב עושה צדקה בכל עת (פי' בכל העולמות) עכ"ל.

וז"ל בפ' פקודי דף רס"ו ע"א היכלא חמישאה כו' בהאי היכלא קיימא חד רוחא דשליט על כלא והאי אקרי שודד ואיהו שודד ושבר ודא הוא שודד כו' וכד שליט כפנא על עלמא האי רוחא דאקרי שודד איהו אשתכת ורוחא אחרא אשתתף עמיה דאקרי כפן זאלין אזלי בעלמא ומשתכחי לקבל בני נשא והיינו דכתיב לשוד ולכפן תשחק ואין עבדין קטרוגא לבני נשא ומשרדי לכלא יחר דאקרי שוד דבחר דאזיל כגו טורין רסאין ושדיד וחריב ושצי כלא כדון חב ושדד לבני נשא ומתין בחולשא דיליה. כדי אכלי בני נשא לא שבועין בנין דאיהו שלמא בעלמא

ובהתוא זמנא מאן דעכיד חסד עם בני נשא ויהיב לון למיכל ולמשתי כדאי איהו דרחיאי לון לאלין תרין רוחין לבר דלא שלמי בעלמא. וכד ישראל לא עבדי חסד עם בני נשא ושאר עמין עבדי חסד בעלמא כדין אלין תרין רוחין מתבסמין ומתקפי עלייהו דישראל בגין דהא כדין אתתקף ההוא סטרא אחרא וישראל אתכפיין וכד ישראל עבדי חסד וההוא סטרא אחרא אתכפייא וסטרא דקדושה אתתקף וכד ישראל לא מתערי בחסד אינן תרין רוחין מתבסמי להו לשאר עמין וינקי להו ומתהפכי לאכפייא לון לישראל וכדין אינן ברכאן נחתוי מלעילא מסטר ימינא ינקי לון שאר עמין כו' והה'ד שמוני נומרה את הכרמים אלין שאר עמין כרמי שלי לא נטרתי אלין ישראל בגין דשאר עמין משכי ליה כגווייהו באינן חסדים דעבדין עם בני נשא וישראל מרחקן ליה מגווייהן בגין דלא משתדלי באינן חסדים כשאר עמין כו' זכאה חולקיהון דישראל עכ"ל.

ווי"ל בזהר חדש פ' אחרי דף ל"ט ע"ד אשרי משכיל א"ל דל ביום רעה ימלטהו ה' או יחזק במעווי ועשה שלום לי שלום יעשה לי תא חזי דל אתקרי גברי דלית ליה מדליה כלום וללא שאיל פרוטה משום גברא ואיהו נסתר דלא גלי דוחקא דליה לשום גברא ובשעת דחקה דליה הוא יעשה מריבה כלפי מעלה ואמר יותר חייב אנא מכל שאר גוברין דעלמא לגברא חד מותרא מגי ביתא דליה מלייא בן דהבא ומן כספא ולא אית לי שום פרוטה בעולם ולא אית לי לחם לאכול ובגד ללבוש עד דיחוב קמיה קביה וכל איניש דיחויק במעווי יהיב ליה צדקה יעשה שלום לי שלום יעשה לי. דף נ"ט ע"ג מסיים בזה הלשון דאמר ר' נהוראי מ"ד או יחויק במעווי וגו' וכי הקדוש ברוך הוא שהוא בעל השלום עושה שלום במרומוי צריך למי שיעשה לו שלום והלא שלום שלו אלא העני בשעה שרואה את עצמו כדוחק הוא עושה מריבה כלפי מעלה והמחויק בירו של עני ועושה עמו צדקה ככיכול עם הקביה עושה שלום לפי שחזור העני ומבקש מחילה מלפניו יתברך על שהטיח דברים כלפי מעלה ואז עושה שלום בינו לבין קונו מי גרם לו לעשות שלום זה הנותן צדקה לעני והחויק בירו דכתיב או יחויק במעווי וגומר כו' עכ"ל.

ווי"ל בתיקונים תיקון ס"ט דף קי"ד ע"א ויהי מקץ ימים ויבא קין מאי מקץ ימים כו' אלא משוירין דליה ולא משפירו כבר נש דאחי מסכנא דהרעיה וכזמנא דאיהו האיב למיכל בגין דלא למיהב ליה משפירו דמאכל לא בעי למיהב ליה כדי כתר דאכיל שפירו דכלא כנוף ההוא דאיהו בסיפא ויהיב למסכנא דא דאתי יאוש מניה א"ל קביה לכלבא תרמין ליה ובגין דא ואל קין ואל מנחתו לא שעה אבל הכל לא אקריב אלא משפירו דכלא הה"ד והכל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן לא קריב לגביה שוירין ובגין דא וישע ה' אל הכל ואל מנחתו כו' עכ"ל.

וגודל מעלת העני בעיני המקום ב"ה מכוואר ב"י בשלח דף ס"א ע"א ווי"ל ד"א אשרי משכיל א"ל דל כמה תקיפא אנרא דמסכנא קמי קביה אמר ר' חייא תוהנא על האי קרא דכתיב כי שומע אל אביונים ה' וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא אמר ר' שמעון בגין דאינן קריבין יתיר למלכא דכתיב לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה ולית לך בעלמא דאיהו תביר לבא כמסכנא תו אמר ר' שמעון הא חזי כל אינן בני עלמא אתחויין קמי קביה כגופא ונפשא ומסכנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי וקביה קריב לנפשא יתיר מגופא מסכנא חד הוה בשבכותיה דר' יוסא ולא הוה מאן דאשגח ביה והוא הוה אכסיף ולא תקיף בכני נשא יוסא חד חלש עאל עליה ר' יוסא שמע חד קלא דאמר מילקא מילקא הא נפשא פרחא נבאי ולא מטוי יומוי ווי לבני מתיה דלא אשתכח

כהוא דתיב נפשיה לנביה קם רב ייסא שרי בפומיה מיא דגרגרין אפוחא דקונטא אתכוע זיעא באנפוי וחב רוחיה לנביה לבתר אתא ושאי' ליה אמר חייך ר' נפשא נפקת ממאי ומטו לה קמי כורסייא דמלכא ובעת לאשתתרת תמן אל'א דבעא קביה לזכאה לך ואכריוו עלך זמין הוא ר' ייסא לסלקא רוחיה ולאשתקשרא יחד אדרא קרישא דזימנין חברייא לאתקרא בארעא והא אתקיננו תלת כורסייא דקיימן לך ולתברך מההוא יומא הוו משגיחין ביה בני מתיה. תו מסכנא אחרא אעבר קמיה דר' יצחק והוה בידו' פלג מעה דכסף אמר ליה לר' יצחק אשלים לי לבני ולבנתי נפשאן אמר ליה והאיך אשלים נפשיכו דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה אמר ליה כדא אשלימנא בפלג אחרא דאית גבאי אפקיה ויהביה ליה אחזיאו ליה כחלמיה דהוה אעבר כשפתא דימא רבא ובען למשדיה כגוויה חסא לר שמעון דהוה אושיט ידו לקבליה ואתי ההוא מסכנא ואפקיה ויהביה בידו דרבי שמעון ואשתויב כד אתער נפל בפומיה האי קרא אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' ות"ח כו' עד כאן לשונו.

ויזהר האדם במאוד מאוד מהונאת דברים ומה גם לעני הן בדברים הן בהעלמת עינו ממנו מלידתו לו צדקה כי ענשו גדול עד מאוד מבואר בפ' יתרו דף פ"ו ע"ב ז"ל תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו כל צלותא דישאל צלותא וצלותא דעני עלאה מכלהו מ"ט משום דהאי סלקא עד כורסי יקרא דמלכא ואתקטר ברישיה וקביה משתכח בההוא צלותא ודאי. תפלה דעני תפלה אקרי כי יעטוף עטופא דא לאו עטופא דכסו הוא דהא לית ליה אל'א כתיב הכא כי יעטוף. וכתוב החם העטופים ברעב ולפני ה' ישפוך שיחו דיקבל קמי מארי ודא ניחא ליה קמי קב"ה משום דעלמא מתקיימא ביה כד לא אשתכחו שאר קיימי עלמא בעלמא. ווי למאן דההוא מסכנא יקבל עלוהי למאריה משום דמסכנא קרוב למלכא יתיר מכלהו דכתיב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנן אני ולשאר בני עלמא זמנין דשמע זימנין דלא שמע מאי טעמא משום דריווריה דמלכא בהני מאני תבירי דכתיב ואת דכא ושפל רוח כתיב קרוב ה' לנשכרי לב לב נשכר ונרדח אלהים לא תבוה. מכאן תנינן מאן דנויף במסכנא נויף בשכינתא דכתיב ואת דכא ושפל רוח וכתוב כי ה' יריב ריבם זנ' כגין דאפטורפא דלהון תקיפא שליטא על כלא דלא איצטרך סהדי ולא איצטרך דריינא אחרא ולא נטיל משכונא כשאר דיינא. ומה משכונא נטיל נשמחיה דכר נש דכתיב וקבע את קובעיהם נפש תו אמר כו' עכ"ל.

וגודל שכר להמנחם עניים ואביונים בדברי פיוסים ולהכניס כלבו צער עליהם מבואר בפ' פקודי דף ר"ג ע"ב ז"ל ומציין מן החרכים שמא דאלין ארבע דאקרון חרכים כו' ואלין אינון קיימין לאשגחא כו' לכל אינון דמנחמי למסכנא או דצערי לבייהו עליה אעיג דלא יכלי למיהב ליה כו' והאי אחמנא לאדכרא ליה לעילא ולאחק' דיוקני' לעילא לאעלא ליה לעלמא דאתי עכ"ל בקיצור.

וגודל מעלת גבאי צדקה מבואר בפ' זיגש דף ר"ח ע"א ז"ל ת"ח קביה ברא עלמא ואשליט עליה לאדם דיהא מלכא על כלא והאי בר נש מתפרשן מיניה בעלמא כמה זינין מנהון צדיקיא כו' עתירין ומסכנין וכלהו בנין למזכי אלין באלין כו' למזכי עתירין עם מסכנין דהא בנין כך זכי בר נש לחיי עלמא ואתקשר באילנא דחיי ולא עוד אל'א דהא צדקה דאיהו עביד קאים לעלמין דכתיב וצדקהו עומדת לעד פזר נתן לאביונים ר' אלעזר אמר כד ברא קביה עלמא קאים ליה על סמכא חד וצדיק שמייה והאי צדיק איהו קיומא דעלמא (פי' בעולמות העליונים הקרושים יש עולם אחד דאקרי

צדיק) ודא איהו דאשקי וון לכלא דכתיב כו' וצדיק דא איהו אקרי גבאי צדקה למיחן ולמיזין לכלי' כו' בגין כך גבאי צדקה נמלי אגרא לקבל כול' דיהבי צדקה עכ"ל. וזכה נשם הפרק בעזיה.

פרק אחד עשר

יען כי גבהו מעלות הצדקה בפרק הקודם ודבר זה כתוב והיה מעשה הצדקה שלום לכן אבאר בפרק זה קריאתה איה לשלום ומעלתה ומה גם גודל מעלת האדם שמשלם טובה תחת רעה ונלוים אליו גודל המצוה של נתינת שלום למי שכא מן הדרך. וגודל מעלת מי שמשלם טובה תחת רעה מכואר כפי מקץ דף ר"א ע"ב ז"ל ת"ח יוסף לא די ליה דאיהו לא שלם בישא לאחוי אלא דעבד עמהון טיבו וקשוט וכך ארחיהון דוכאי תדיר בגין דא קב"ה חיים עלייהו תדיר בעלמא דין ובעלמא דאתי כו' ר' אבא הוה יתיב אתרעא דאבכא דלוד חסא חד כ"ג דהוה אתי ויתיב בחד קולטא דתלא דארעא והוה לעי מארחא ויתיב ונאים חסן אדהכי חסא חד חיוויא דהוה אתי לגבי. נפק קוסטפא דגורדנא (פי' חתיכה עץ משרי אינן אחד) וקטייל ליה לחיוויא כד אהער ההוא בר נש חסא ההוא חיוויא לקבליה דהוה מית אודקף ההוא בר נש ונפל ההוא קולטא לעומקא דתחותי ואשתזיב (פי' נפלה הבקיעה היא למטה תחתיו וניצול). אתי ר' אבא לגבי אי"ל אימא די מאן עובדך דהא קביה רחיש לך אלין חרין נסין לאו אינון למגנא אי"ל ההוא בר נש כל יומאי לא אשלים די בר נש בישא בעלמא דלא אתפייסנא בהדיה ומחילנא ליה ותו אי לא יכילנא לאתפייסא בהדיה לא סליקנא לערסי עד דמחילנא ליה ולכל אינון דמצערו די ולא חיישנא כל יומא להווא בישא דאשלים די ולא די לי דא אלא דמהווא יומא ולהלאה אשתדנא למעבד עמהון טכא ככה ר' אבא ואמר יתיר עובדוי דדין מיוסף ריוסף הוה אחוי ודאי והוה ליה לרחמא עלייהו אבל מה דעביד דא יתיר הוא מיוסף יאות הוא דקביה ירחיש ליה ניסא על ניסא פתח ואמר הולך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע הולך בתום ילך בטח דא הוא בר נש דאזיל בארחין דאורייתא ילך בטח דלא יכילו נוקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע מאן יודע דא הוא מאן דאמטי מארחא דקשוט ובעי גבי דחברי יודע מהו יודע ישתמודע איהו בעיניהון דכל מארי דרינא. דלא יתעבד מנייהו דיוקנא דהווא כ"ג בגין לאייתאה ליה לאחר דינקטון סניה ובגין כך יודע ותא חזי ההוא דאזיל בארה קשוט קביה חפי עליה בגין דלא אתידע ולא אשתמודע לגבי מאריהון דרינא אבל מעקש דרכיו יודע וישתמודע לגבייהו וכאין אינון בני נשא דאזלי בארה קשוט ואזלי לרוחצן על עלמא דלא דחלי אינון בעלמא דין ולא בעלמא דאתי עכ"ל.

וגודל המצוה של נתינת שלום למי שכא מן הדרך מכואר בזה חדש פי' לך לך דף כ"ב ע"ג וז"ל אמר ר' חייא כל המקדים ויוצא לקראת הבא מן הדרך ונותן לו שלום מעלה עליו הכתוב כאלו אכילה ושתיה הוא ונותן לו מנ"ץ מהאי קרא דכתיב על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם וכמים וכי צריכין ישראל ללחם ולמים והלא המן יורד להם שהיה טוב ושפיר מכל אכילה שבעולם אלא מפני שלא באו להקדים להם שלום העלה עליהם הכתוב כאלו חסרו מחייתם וכל המקדים שלום לחבירו ויוצא לו לדרך מעלה עליו הכתוב כאלו נותן לו לאכול ולשתות וכן אמר ר' חייא רבה מיכאל ונבריאיל ומלאכי השרת השומרים שער צדק ויוצאין לקראתו ומקדימין לו שלום עד כאן לשונו

וז"ל גם כן בפ' וארא דף כ"ג ע"ב ומאן דאקדים שלום לזכאה כאלו אקדים ל"ה לקב"ה
עד כאן לשונו. וזוהו נשלם הפרק בעוה"י.

פרק שנים עשר

בהיות מודעת זאת בפרק אשר עברנו בה כשיעור המעלות אשר לשל"מא לכן
כאנו מן המודיעים בפרק זה דבר המתווך והמרכבה שלום על ישראל והוא בגודל השכר
של בקור חולים ומצות בקורת תהיינה הן בענין תועלת הגוף של החולה הן בענין
תועלת נשמתו והיינו שיחזרנו בתשובה. וילזה אליו בל"ית כן ירבה שלום בואו ונחל
עולמו בשלימות אף מי שלא זכה לבנים בעוה"ז והוא ת"ח וצדיק. וביאור תישרנה
בגודל תקון ופעולת החליצה להמת בלא בנים. גם מכואר גודל מעלת היודיו ומסירת
נפש קודם המיתה מענין לענין כאוחז ענין ביאור גודל מעלת הצדיק שמת בעון הדור
או שסבל יסורים בעון הדור גם גודל ריעותא לאדם אם נקבר בארון וגודל עונשו.

גודל שכר של בקור חולים מכואר פ' האזינו דף רצ"ט ע"א וז"ל ימצאהו בארץ
מדבר וכתהו כו' רשים כהאי קרא כל נטורא דאצטריך אסיא חכים למעבד למרע דשכיב
בכי מרעי' כי אסירי דמלכא למפלח למארי עלמא דכד אזיר אסיא חכים לגביה ימצאהו
בארץ מדבר וכתהו יזיר ישימון מרעין דשריין עליה אשכח ליה באסירו דמלכא אי
חימא הואיל וקב"ה יפקוד לתפשא ליה דלא ישתדל ב"נ אבתריה לאו הכי דהא דוד
אמר אשרי משכיל אל דל וגו' דל ההוא דשכיב בכי מרעיה ואי אסיא חכים הוא. קב"ה
יהיב ליה ברכאן ליהווא דישתדל ביה וההוא אסיא ימצאהו בארץ מדבר בכי מרעיה
שכיב וכתהו יזיר ישימון דאינון מרעין דחקין ליה מאי אצטריך ליה למעבד יסובכנהו
יסובכ סכות וייתי עליות בנין דימנע מניה אינון מלין דנוקין ליה כו' לבתר יצרנהו כאישון
עינו כו' דאלמלא ימעי אפי' במלח חד קב"ה חשיב על ההוא אסיא כאלו שפיך דמא
וקטליה בנין דקב"ה בעי דאע"ג דההוא ב"נ איהו בכי אסירי דמלכא ואיהו אסור בכי
אסירי דישתדל ב"נ עליה ויסייע ליה לאפקא ליה מבי אסירי כו' ועל דא אצטריך
לאסיא חכים לאשתדלא עליה אי יכיל למיהב לי' אסוותא מן גופא יאות ואי לאו יתן
ליה אסוותא דנשמתא וישתדל על אסוותא דנשמתא ודא הוא אסיא דקב"ה ישתדל עליה
כהאי עלמא ובעלמא דאתי א"ר אלעזר כו' אמר לי מייקא חדא דשמע לאבוי דאסיא
חד הוה ביומוי כו' זכאה קשומ דחיל חטאה וכל מאן דלא יכיל למדבק מה דאצטריך
איהו הוה קני ויהיב מרליה כו' ובצלוחתיה הוה עביד יתיר יתיר ממה דהוה עביד בידוי
כולי עד כאן לשונו בקיצור.

ומי שמת בלא בנים שנחל עולמו בשלימות אם הוא ת"ח וצדיק מכואר פ' וישב
דף קפ"ז ע"ב וז"ל ר' חייא בעא האי דאיהו זכאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי
וכל עובדוי לשמא דקב"ה ולא זכה לבנין כהאי עלמא כגון דאשתדל בהו ולא זכה או
דהו ליה ומיתו מה אינון לעלמא דאתי א"ר ר' יומי עובדוי והיא אורייתא קא מנינון
עליה ליהווא עלמא אמר ר' יצחק עלייהו ועל אינון זכאי קשומ (כגון ר' יוחנן דהו
ליה בנין ומיתו וכגון ר' חזקיה דאיהו עקר) עלייהו כתיב כה אמר ה' למרוסים אשר
ישמרו את שבתותי ובחרו כאשר הפצתי ומחזיקים בכריתיה מה כתיב בתריה ונתתי להם
בכיתי ובהומותי יד ושם טוב מכנים ומכנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת בגין
דאלין אית לון חולקא לעלמא דאתי א"ר ר' יומי יאות הוא ושפיר תא חזי זכאה שלימ
דהו כל אלין ביה ואשתלים כדקא יאות ומית בלא בנין והא קא ירית דוכתיה כההוא

עלמא אתתיה בעי ליבומי או לא אי חימא דלבעי ליבומי הא בריקניי איהו דהא אתתיה קא ירית בההוא עלמא אלא ודאי בעי ליבומי בגין דלא ידעי אי הוה שלים בעובדוי אי לאו והיא אחייבסת לא הוא בריקניא בגין דאתר אית ליה לקביה דהא בר נש הוה בעלמא ומית בלא בנין ופרוקא לא הוי ליה בעלמא כיון דמית האי זכאה שלים ואתתיה אתייבס' ואיהו אתתיה ירית אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא ובין כך ובין כך קביה אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות האי זכאה שלים וישתלים איהו בעלמא עכ"ל.

וז"ל בפ' משפטים דף ק"ה ע"ב אם כגפו יכא כגפו יצא אי יחידאי יעול בההוא עלמא בלא תולדין ולא בעא לאשתדלא כהאי ונפק מהאי עלמא יחידאה כו' אבל אם בעל אשה הוא דק אתנסיב ואשתדל באתתיה ולא יכיל ההוא לא אתתוך כההוא אחרא לא ייעול יחידאי ולא נפיק יחידאי אלא אם בעל אשה הוא קביה לא מקפח אגר כל ברין אף על גב דלא זכו בכני מה כזיב ויצאה אשתו עמו ותרווייהו אחיין בגלגולא וזכיון לאתחברא כחדא כמלקדמין כו' ועל דא ויצאה אשתו עמו עכ"ל.

וענין תקון ופעולת התליצה למת בלא בנים מבוואר בתיקונים וז"ל בתיקונים תיקון כ"ו דף ע"ב ע"ב ודאי ברוא דיבום אשכח אתר ההיא נשמתא ערמילאה כו' חליצה איהי שזבת ההיא נשמתא ורוחא ונפשא דאינון קמירן בתלת קשירין דחויא ורזה דמלה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו עכ"ל ועיין ג"כ בפ' חקת דף ק"פ ע"א ושם מבוואר באריכות.

וגודל מעלת הוידידי ומסירת נפש קודם המיתה מבוואר בזה"ק בפרשת צו דף ל"ג ע"א בר"ם ועיי"ש.

וגודל מעלת הצדיק שמת או שסבל יסורים בעון הדור מבוואר בזה"ק פ' פנחס דף רי"ח ע"א. בשעת' דכל שייפין בעאקו ומרע סגי שרייא עלייהו שייפ' חדא איצטריך לאלקאה בגין דיתסון כלהו ומנו דרועא. דרועא אלקי ואפיקי מניה דמא כדן הא אסוותא לכל שייפי גופא אוף הכי בני עלמא אינון שייפין דא עם דא בשעתא דבעי קביה למהיב אסוותא לעלמא אלקי לחד צדיקיא בינייהו כמרעין ובמכתשין ובגיניה יהיב אסוותיה לכל' מנלן דכתיב והוא מחולל מפשענו מדוכ' סעונותינו וגו' ובחבורתו נרפא לנו ובחבורתו אקוותא דמאן כמאן דאקיו דרועא ובההוא חבורה נרפא לנו אסוותיה הוא לנו לכל שייפוי דגופא כו' וההוא זכאה זכי לשולמנא עלאה בהאי עלמא ובקלמא דאתי עכ"ל בקיצור וכוה נשלם הפרק ועניין בנים הקטנים שמתים בעון אביהם מבוואר בזה"ק פ' פקודי דף רמ"ח ע"ב ועיי"ש.

פרק שלשה עשר

כו יבוואר ג"ח שעושים עם המתים הוא חסד של אמת וגודל שכרו. ושלא להלין המת בלי קבורה. וגודל השכר של הלויית המת ושלא יתערב או בין הנשים ולא להסתכל עליהם ותועלת גדול למת להתפלל כל ז' על קברו.

גודל השכר של העושים חסד עם המתים מבוואר בזה"ק פ' פקודי דף ר"ג ע"ב. וז"ל עירייה קיימא לסטר דרום ודא קיימא לאשגחא כו' ולאינון דעבדי חסד עם המתים ואיהו קיימא קיימא דאסת והאי אתמני לאדכרא ליה לעילא ולאחקא דיוקניה לעילא לאעלא ליה לעלמא דאתי עד כאן לשונו.

ושלא להלין המת בלי קבורה מבוואר בגמרא הקדושה וכן הוא בזה"ק פ' אמור

דף פ"ח ע"ב וז"ל (כתר) דנפקא נפשא מן גופא ואשתאר גופא בלא רוחא אמור למשכך ליה בלא קבורתא דכתיב לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא כגין דמיחא דישתהי כ"ד שעות דאינון יומס וליילה בלא קבורתא יהיב חלישותא בשייפוי דרתיכא (פי' במרכבה העליונה) ומעכב עכידתא דקביה מלמעבר דאפשר דקביה גזר עליה כגין למיחי בגלגולא אחרא מיד ההוא יומא דאתפטר לאו טבא ליה וכל זמנא דלא אתקבר גופא נשמתא לאו עאלת קמי קביה ולא יכלא למהוי בגופא אחרא בגלגולא תניינא דלא יהבין לנשמתא גופא אחרא עד דיתקבר קדמא ודא דמי לבר נש דמינת אתתיה לא אתחוי ליה למיסב אתתא אחרא עד דקבר לקדמתא וכגין דא אמרה אוריתא לא תלין נבלתו על העץ דבר אחר כד אתפרשא נשמתא מן גופא ובעי' למיזל דההוא עלמא לא תיעול דההוא עלמא עד דיהבין לה גופא אחרא מנהורא ולכתר יכלא למיעל כו' וכל כמה דגופא לא אתקבר צערא הוא לנשמתא ורוח מסאבא אודמן לשרייא עלוי ולסאבא דההוא גופא וכגין דההוא רוח מסאבא אודמן לא לבעי ליה לאיניש למיבת ההוא גופא לילא חד כגין דרוח מסאבא אשתכח בליילא ואשתתח ככל ארעא לאשכחא גופא בלא נפשא לסאבא ליה ואסתאב יתיר ועיד אוהר כו' עכ"ל.

וגודל השכר של הלויח המת וגודל הזחירות שלא להסתכל או בנשים ולא להתערב עמהם מכואר כפ' ויקהל דף קצ"ו ע"א וז"ל אמר ר' שמעון האלהים רובא דעלמא לא מיחו עד לא מטא זמנייהו בר דלא ידעי לאסתמרא גרמייהו דהא בשעתא דמיחא אפקי ליה מבית' לבי קברי מ"ה אשתכח ביני נשי אמאי ביני נשי דהכי הוא אורחוי מיומא דפתי לחוה ובגינה גרים מותא לכל עלמא ועיד כד קמיל ב"נ וגוברי אשתכחו עם מיחא עאל ביני נשי בארחא ואית ליה רשו למקטל בני נשא ואסתכל באנפיהו בארחא דאתחזיאו קמיה משעתא דמפקי ליה מביתיה לבי קברי עד דאהדרו לביתיהו ובגיניהו גרים מותא לכמה גוברין בעלמא עד לא מטא זמנייהו ועיד כתיב ויש נספה בלא משפט כגין דמליק ואמטין ואדכר חובוי דבר נש קמי קב"ה ואתדן על אינון חובין ואמתלק עד לא מטא זמניה מאי תקנתיה בשעתא דנטלי מיחא לבי קברי יהדר בר נש אנפוי וישבוק לנשי בתר כתפוי ואי אינון מקדמי יהך לאחורא כגין דלא יתחוי עטחון אנפין באנפין ולכתר דמהורי מבי קברי לא יהדר בההוא ארחא דנשי קיימן ולא יסתכל בהו ככל אלא יסמי בארחא אחרא ובגין דבני נשא לא ידעי ולא מסתכלין דא רובא דעלמא איתדון ברינא ואסתלקו עד לא מטא זמנייהו אמר ר' אלעזר אי הכי טב ליה לבין נש דלא יזיף למיחא. אמר ליה לא. דהא בר נש דאסתטר כהאי גוונא אתחוי לארכא דיומין וכל שכן לעלמא דאתי תא חזי לאו למגנא אתקינן קדמאי שופר לאמשכא מית' מן ביתא לבי קברי אי תיבא דעל מיחא ויקרא דיליה לחוד איהי. לא. אלא כגין לאגנא על חיי' דלא ישלוט עלייהו מלאך המות לאסטמא לעילא ויסתרון מניה עכ"ל. (והן) צדיק בארץ ישולם וריעותא הוא לו אם נקבר בארון ומה גם מי שלא תיקון פגם הברית קדש שגדול עונשו אם נקבר בארון כמכואר כזה"ק פ' תרוסה דף קנ"א ע"א וז"ל בפ' ויקהל דף רי"ד ע"ב ככה ר' אבא ואמר ווי לבני עלמא דלא ידעי דההוא כסופא ווי דההוא עונשא דכל מאן דבעי עאל בארונ' כגין דלא איצטריך למיעל בארונ' בר צדיק דידע בנפשיה ואשתמודע בגרמייה דלא חטא כההוא ברית את קיימא קדישא מעולמוי וקא נטיר ליה כדקא יאות כו' עכ"ל בקיצור לכן יזהר האדם מאוד שיצוה קודם מותו שלא יקברו אותו בארון.

וחועלת גדול למת אם מתפללים כל ז' על קברו מכואר כזה"ק בפ' וית' דף רי"ז ע"ב וז"ל ר' יצחק הוה יתיב יומא חד אפתחא דר' יהודה והוה עציב נפיק ר' יהודה

אשכחיה לתרעיה דהוה יתיב ועציב א"ל מאן יומא דין משאר יומין א"ל אחינא לגבך למכעי מנך תלת מלין חד דכר תימא מלי דאורייתא וחזכר מאינון מלין דאנא אמינא דתימא לן משמזי בגין לאדכרא שמי וחד דתזכי ליוסף ברי באורייתא וחד דתיזול לקברי כל ז' יומין ותכעי בעותיך עלי עכ"ל. וכוזו נשלם הפרק בעז"ה.

פרק ארבעה עשר

כו מכוור מקום הקבורה הנבחרת ומה גם אם בחיים קולטתו והיא א"י ארץ הקדושה. והפוכו המיתה והקבורה בחוץ לארץ. ועוצם ההשתדלות שלא ידור הוא ובניו אלא במקום צדיקים בכדי שילפתו אורחות דרכם הטוב וילמדו ממעשיהם הטובים. והואיל והזכרנו לצדיק נספר בשבחו ומעלתו בעוה"ב ובעת ביאת משיח צדקנו כיב. וזכרון אחד עולה להם כמאמר ר"ם שניבא על הצער והדחקות של תיח ומארי תורה בגלות המר הזה.

גודל מעלת ישיבת א"י מכוור כגמרא הקדושה וכוז"ק בפ' אחרי דף ע"ב ע"ב וז"ל אמר ר' יהודה זכאה חולקיה מאן דזכי בחייו למשרי סדורא בארעא קדישא דכל מאן דזכי לה זכי לאנגרא מטלא דשמיא דלעילא דנחית על ארעא וכל מאן דזכי לאתקשרא בחייו כהאי ארעא קדישא זכי לאתקשרא לבתר בארעא קדישא עלאה וכל מאן דלא זכי בחייו ומייתין ליה לאתקברא תמן עליה כתיב ונחלתי שמתם לתועבה רוחיה נפיק ברשותא נוכראה אחרא וגופיה אחי תחות רשותא דארעא קדישא כביכול עכיד קדש חול וחול קדש וכל מאן דזכי למיפק נשמתיה בארעא קדישא אתכפרו חוביו וזכי לאתקשרא תחות גדפוי דשכינתא דכתיב וכפר אדמתו עמו ולא עוד אלא אי זכי בחייו זכי לאתמשכא עליה רוחא קדישא תדיר וכל מאן דיתיב ברשותא אחרא אתמשך עליה רוחא אחרא נוכראה כו' תנינן כל אינון דלא זכו להאי בחייוו אתיבין פקדונא דמאריהון לאחרא אמר ר' יצחק בג"כ כל מאן דעכיד מאינון זינין בישינן או רשותא אחרא בארעא ארעא אסתאבת וזי ליה לההוא גבר וזי לנפשיה דהא ארעא קדישא לא מקבלא ליה לבתר עליה כתיב יתמו חטאים סן הארץ ובעוה"ז ובעוה"ב ורשעים עוד אינם בתחיית הסתים כדין ברכי נפשי את ה' הללויה עכ"ל. ועיין ג"כ בפ' תרוסה דף ק"מ ע"ב. וז"ל בדף קנ"ב ע"א ארעא קדישא יהיב חיין וכפרה ליתבהא בההוא עלמא עכ"ל בקיצור.

גם גודל ריעותא מיתה וקבורה בח"ל מכוור בפ' זו דף קנ"א ע"א. וז"ל כל אינון מתין דעלמא בר אינון מתין די בארעא קדישא כללו מתין ע"י דמלאכ' מחבלא דאיהו מלאך המות כל אינון מתין די בארעא קדישא לא מתין על ידו אלא ע"י דמלאכא דרהמי דשליט בארעא כו' יהיו מתין די אין דמתין בארעא קדישא דאינון מתין דיליה ולא מאחרא דלא שלטא תמן סטרא אחרא כלל וע"ד כתיב מתין. נבלתי יקומן אינון דמיתו בארעא נוכראה אחרא ע"י דההוא מחבלא ועל דא אקרון נבלה מה נבלה מטמאה במשא אוף אינון דמתין לבר מארעא קדישא מטמאין במשא וע"ד אינון נבלה כל שחיטה דאפסיל אקרי נבלה בגין שחיטה הא איהי מטמא אחרא ומיד דאפסיל שריא עלה סטרא אחרא ובגין דאיהי דיליה ושריא עלה אקרי נבלה ורוא דא נבל הוא ונבל שמו ונבלה עמו וע"ד בכל אחר דאיהו שריא אקרי נבלה. מנוול דא לא שרייא אלא באחר פסילו וע"ד שחיטה דאפסיל הא דיליה הוא ואקרי על שמיא ובגין כך מתין דאינון לבר מארעא קדישא תחות רשו אחרא ושריא עליהו סטרא אחרא אקרון נבלה הקיצ' ורננו שוכני עפר כו' עכ"ל.

ושיקבע דירתו במקום צדיקים מבואר בזהר הקדוש בפ' בא דף ל"ח ע"ב וז"ל תנינן לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים כתוכו מ"ט משום דווי לההוא דסדורו' בין חייביא דהוא אחפס בחובייהו ואי דווריה בין זכאין אוטיבין ליה בניניהון כו' עכ"ל.

ושישתדל שגם דירת בניו יהיו במקום צדיקים ויראי חמא כשביל שילמדו דרכם הטובים מבואר בפ' חיי שרה דף קל"א ע"ב. וז"ל רק את בני לא תשב מ"ט כגין דידע אברהם דהא ככלהו לא הוה מאן דאשתמודע ליה לקב"ה בר איהו בלחודוי ולא בעא דלהוי מדוריה דיצחק בניניהו אלא דיהא מדוריה עמי' ויצחק יוליף מניה תדיר ארחוי דקב"ה ולא יסמי לימינא ולשמאלא וע"ד לא בעא אברהם דלהוי מדוריה דיצחק חסן עכ"ל.

והוא"ל והזכרנו לצדיק נספר בשבחו ומעלתו בעת משיח צדקנו ובעוה"ב וזכרון אחר עולה להם במאמרי רעיא מהימני שניבא ע"ל הצער והדחקות של תלמידי חכמים ומארי תורה בגלות המד. וז"ל בפ' אחרי דף ס"ז ע"ב אמר רעיא מהימנא בההוא זימנא אלין מארי מתניתין מארי חכמתא עילאה מארי קבלה מארי רוי תורה שעתא דחיקת לון והאי איהו דאמר כא"ל תערוג ע"ל אפיקי מים דאינון אפיקי מים דאורייתא לגבי שכינתא כו' דיהון אלין אפיקי מים בצערא ביגונא בעניותא ואלין אינון חבלים צירין דילדה דאיהי שכינתא דאתמר בה וחגל יולדתך ובאינון חבלים תהא בצערא דלהון ובאינון חבלים ציונות בהון אתער שבקין מנהדרין דלעילא עד דיתער קול דילה עד דויד ומיד קול ה' יחולל אילות דאינון מארי מתני' כו' בההוא זמנא אתפתחת לאולדא משיחא בנין חבלים ודוחקין דצדיקין ומארי מדות ומארי רזין דאורייתא מארי בושת וענוה מארי יראה ואהבה מארי חסד אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שונאי בצע דדחקא לון שעתא והאי הוא דאוקמוה מארי מתניתין דור שבן דוד בא כו' עכ"ל בקיצור.

וז"ל בפ' נשא דף קכ"ה ע"ב אמר אליהו. רעיא מהימנא הא שעתא איהי למלקא לעילא באומאה כו' אמר ליה רעיא מהימנא באומאה עלך כשמך דיהויה לא תאחר בכל יכולתך דהא אנא בצערא מגי ויפן כה וכה וירא כי אין איש עוזר לי לאפקא לי מהאי צערא בהאי קבורה דאתמר עלי ויתן את רשעים קברו ולא אשתמודען בי ואני חשיב בעינייהו בין ערב רב רשיעי' ככלב מת דסרה בינייהו דחכמת סופרים תסרה בינייהו בכל קרתא וקרתא ובכל אתר דישראל מפורזי בינייהו בין מלכוון ואחחררו אינון ערב רב רעיון ע"ל ישראל עאנא דקב"ה דאתמר בהו ואתנה צאני צאן סרעיתי אדם אתם ולית לון יכולת למעכד מיכו עם תלמידי חכמים ואנשי חיל ויראי חמא מסוכבים מעיר לעיר ולא יחננו ומחרמינן ערב רב בינייהו ולא יהבין לון באתרין סגיאין אלא דכר קצוב דלא יהא תקומה לנפילו דלהון ואפי' חיי שעה וכל חכמים ואנשי חיל ויראי חמא בצערא בדוחקא ביגונא חשיבין ככלכים בנים המסולאים בפז איכה נחשבו לגבלי חרש בראש כל חוצות דלא אשכחו אכסניא בינייהו ואינון ערב רב אינון עתירין בשלוח בתדווא בלא צערא בלא יגונא כלל גולנין מארי שוחד דאינון דיינין רישי עמי' כי מלאה מלאה הארץ חסם מפניהם עלייהו אתמר היו צריה לראש באומאה עלך זמנא תניינא כחיי ה' צבאות אלהי ישראל יושב הכרובים דכל מלין לא יפלון מפומך בכל יכלתך למללא קמי קב"ה ולאחזאה דוחקא דלהון עכ"ל.

וז"ל בפ' תרומה דף קנ"ט ע"א דיו אוכם מלכר וחיוור מלגז הכי אינון חכמים

ומארי תורה אוכמים בהאי עלמא דאיהו לבר שפירין בההוא עלמא דאתי דאיהו מלנו ובגין דא. דיו לישנא דיו לעבד להיות כרכו עכ"ל בקיצור.

וז"ל כפ' צו כ"ט ע"א בר"מ אם ככנים אם כעכדים אם ככנים כו' אבל אינון חייבין דלא משתדלין באורייתא ומצות ולית עלייהו עול תורה כו' אינון עברין לאומין דעלמא ומשתעבדין בהו כגון עכדים היינו לפרעה במצרים ואי נטרי שבתות וימים טובים אתמר בהו ויוציאו ה' אליהו ויתקיים בהו למען ינוח שורך וחמורך חסור בתורה ובמצות וינפש בן אמתך וכהמתך עם הארץ בהמה אקרי ולבתר דיעול גרמיה תחות אדם בתורה יתקיים ביה אדם ובהמה תושיע ה' אם הוא כפוס דרכיב עליה מאריה וסכיל ליה ולא מכעט במאריה ומאי סכילו דע"ה לחיה בגין דת"ח כיום שבת צריך איהו דלית ליה מריליה ואי עם הארץ סכיל ליה בסמוניה ואתנהיג ביה כפוס רעותיה לשטשא ליה להתנהג' בפקודין כפוס רעותיה יתקיים ביה אדם ובהמה תושיע ה' יושיע ליה משוד וגזילה יושיע ליה ממלאך המות דלא שליט עליה וישחט ליה בסכין פגום דיליה וכל מאן דשחיט בסכין פגום נבלה איהו לכלב תשליכון אותו דאיהו ממא"ל ונפש דתלמיד חכם אתקריאת שבת מלכתא כו' והכי ת"ח בנוי דמלכא ומטרוניתא אתקראו שבתות וימים טובים ולית לון מדלהון דלאו אינון בעלי מלאכה כשאר עבדין בנוי דחולין אגרא דלהון בעלמא דין ובעלמא דאתי לענגא לון ככל מיני מאכל ומשתה ולאוקרא לון כלבושין שפירין כגוונא דשבת דאתמר ביה כבדהו בכסות נקייה כל מה דעבד בר נש לשבתות וימים טובים אית למעבד לון ומאן דמחלל שבת חייב סקילה והכי מאן דאשתמש בתגא חלף והכי הוא המשתמש כמי ששונה הלכות דמחלל תורתיה וכל שכן המבזה ליה כאלו מבזה שבתות ומועדות ואוקמוה מארי מתניתין כל המבזה את המועדות כאלו כופר בעיקר. וכגוונא דכל מאני בית המקדש אתקריאו קדש הכי כל אינון דמשמשי תלמידי חכמים אתקריאו קדש ותלמידי רב דאינון לקבל אברים דגופ' אתקריאו קדש קדשים ורזא דמ"ה קא רמיז בהון והכדיליה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים עד כאן לשונו. ובוזה נשלם הפרק בעזיה.

פרק חמשה עשר

אחריו יאיר נתיב יושר נתיבות פרקים המדברים סיבות אריכות ימיו של אדם והם מצות כבוד אב ואם מוזהר וס"ת וכה"כ ומה מאוד צריך להזהר בו לכבוד את אביו ואת אמו הן בחיים הן לאחר מיתתם. ומה מאוד צריך לזהר לכל יגיע להם צער על ידו אף שכוונתו ל"ש"ש כי גדול ענשו עד מאוד ע"ז. וכן יכבד אב ואם בזה כבואם מגיע לראות את פניו על ראש שמחתו כגון בשבתות וימים טובים או שעושה סעודת ברית מילה לבנו או סעודת בר מצוה או בית חתנות וכיוצא איזה שמחה של מצוה באים אכיו ואמו מגיע לראות בשמחתו ולשמחו עמו. ובתנאי קודם למעשה צריך לשתף בשמחתו להקב"ה יתברך שמו ויתעלה רהיבו שיהנו מהסעודה שעשה תלמידי חכמים ועניים ואביונים ואו מוציא הקב"ה אכיו ואמו מגיע שהם שותפין עם הקב"ה ית"ש באדם כדאיתא בגמרא ג' שותפין באדם הקב"ה ואכיו ואמו כו' והוא כרי לראות גם הם בשמחת בנייהם בעוה"ז ואף גם זאת תורת העולה עליות חותנו מעולם העליון כשכיל למוד התורה של חתנו בעוה"ז. ומענין לענין באותו ענין מגודל השמחה חיובית על האב בהגיע תור בר מצוה הבן. על האב לעשות סעודת בר מצוה כי ביום הזה זוכה האדם לנשמה קדושה יותר מימי קדם כל זה מכואר בפרק זה.

גודל המצוה וגודל השכר של כבוד אב ואם מבואר בפ' יתרו דף צ"ג ע"א וז"ל כבד את אביך ואת אמך בכל זמני יקר למחרי לון בעובדי דכשראן כד"א גי' יג"ל אבי צדיק ודא איהו יקרא דאבוי ודאמיה. כבד את אביך כו' כגוונא דבר נש אוקיר לקב"ה הכי אצטרך לאבא ולאמא בגין דשותפותא חדא איה לון בקב"ה עליה. וכמא דאצטרך למרחל לקב"ה הכי אצטרך למרחל לאבוא ולאמיה ולאוקיר לון כחדא בכל זמני יקר. למען יאריכוני ימיך בגין דאית יומין לעילא דתליין בהו חיי כ"ג בהאי עלמא ואוקימנא ע"ל אינון יומין דכ"ג בההוא עלמא לעילא וכולהו קיימין קמיה קב"ה ובהו אשחמודען חיי דכ"ג. ע"ל האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך. אבטחותא לאתהני' באספקלרי' דנהרא ורוא דא ע"ל האדמה דא אספקלריא דנהרא באינון יומין עלאין דנהרין מגו מבועא דכולא כו' עכ"ל.

וז"ל בפ' בחקותי דף קט"ו ע"כ פתח ואמר כן יכבד אב ועבד אדוניו כן יכבד אב כד"א כבד את אביך ואת אמך ואוקמוה במיכלי ומשתי' ובכל"א. האי בחייו דאתחייב ביה. בתר דמית. אי תימא הא פטור מניה הוא לאו הכי דאע"ג דמית אתחייב ביקריה יתיר דכתיב כבד את אביך דאי ההוא ברא אוי"ל בארח תקלא ודאי סבוא לאבוי הוא ודאי עבד ליה קלנא ואי ההוא ברא אוי"ל בארח מישר ותקין עובדוי ודאי דא אוקיר לאבוי אוקיר ליה בהאי עלמא גבי בני נשא אוקיר ליה בההוא עלמא גבי קב"ה וקב"ה חיים עליה ואותיב ליה בכורסייא דיקריה כו' זכאין אינון צדיקייא דזכאן לבנין קדישין לגזעין קדישין עליהו אתקרי כל רואיה' יכירום כי הם זרע ברך ה' עכ"ל. וגודל העונש בהגיע להם צער על ידו אף שכוונתו היה לשיש מבואר בפ' ויצא דף קס"ד ע"ב וז"ל בקיצור אע"ג דרחל איהו עבדת לאעקרא ליה לאבוא מכתר ע"ז אתענשת דלא רביאת ליה לבנימין ולא קיימת בהדיה שעתא חדא בגין צערא דאבוא אע"ג דאתחוננת למט עכ"ל.

וזה ששמים בשמתתו אחרי מותם מבואר בפ' פנחס דף רי"ט ע"ב. וז"ל כמה חביבין ישראל קמי קב"ה דחרוה דלהון ותושבכתתא דלהון לאו איהו אלא לשחפא לקב"ה ושכינתיה בהו דהכי תנינן כל חדוה דישראל דלא משתחפי בה לקב"ה ושכינתיה לאו איהו חדוה וזמין איהו סמא"ל כל סיעתא דיליה לקטרגא לההוא חדוה ואתחזר בצערא ובכיה וקב"ה לא אשתחף בההוא צערא אבל מאן דשתף לקב"ה ושכינתיה בחדוה דיליה אם ייתי מקטרגא לקטרגא בההוא חדוה קב"ה ושכינתיה משתחף בההוא צערא מה כתיב ביה בכל צרתם לו צר וכמאי בגין דעמו אנכי בצרה ומגלן דאית לון לישראל לשחפא לקב"ה ושכינתיה בחדוה דלהון דכתיב ישמח ישראל בעושיהו ההוא חדוה דישראל לאו איהו אלא בעושיהו בעושיהו מכעי ליה אלא אל"ן קב"ה ואבוי ואמו דאע"ג דמיתו. קב"ה אעקר לון סג"ע ואייתי לון עמיה לההוא חדוה דנפלא חולקא דחדוה עם קב"ה ושכינתיה כו' דתנינן בשעתא דבר נש שתף לקב"ה לחדוה דיליה קב"ה אתי לגנתא דערן ואעקר מתמן לאבוא ואמיה דאינון שותפין בהדיה ואייתי לון עמיה לההוא חדוה וכלהו זמינן חמן וכני נשא לא ידעין אבל בעקו דבר נש קב"ה זמין לגביה בלחדווי ולא אודע לאבואי ולאמיה כו' עכ"ל.

וזה שחוננו של אדם יש לו ג"כ עלי' בעולם העליון בשביל לימוד תורתו של חתנו מבואר בפ' נשא דף קס"ד ע"ב וז"ל ותא חזי יומא דין בנינך אתעטרו חמשין כתרין לר' פנחס בן יאיר חמוך כו' (פי' אליהו אמר זה לר' שמעון בן יוחאי). וגודל השמחה ולעשות סעודת מצוה כיום כר מצוה של בנו מבואר בזהר חדש

ווי"פ בראשית דף ט"ז ע"ב ויאמר אלהים יהי מאורות ר' פנחס פתח בהאי קרא צאנה וראנה בנות ציון כו' ביום חתונתו כו' מאי חתונתו ביומא דכשרן למעבד פיקודי אורייתא דההוא חרותא דצדיקייא ואיסתי כשרן אמר ר' יצחק מתליסר שנין ולעילא דההוא יומא חובתא על צדיקייא למעבד חרותא ולכא כיומא דמליק לחופה ובגין ההוא זכותא עתיד הקב"ה לאתער להו ולאעכרא כרוזא קדמיהון בחדוה צאנה וראנה בנות ציון כו'.

ווי"פ בדף י"א ע"ב אמר ר' אלעזר תא חזי דתנן בא ל'יטהר מסייעין אותו מאי סיוע יחבין ליה אלא ההיא נשמתא קדישא למהוי ליה סמוך דיהבין ליה לסייעא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי אמר ר' אלעזר עד תליסר שנין אשתדלותיה דכר נש בההוא נפש חייאת מתליסר שנין ולעילא אי בעי למהוי זכאה יחבין ליה ההיא נשמתא קדישא עלאה דאתגזרא מכורסי יקרא דמלכא אמר ר' יהודה היינו טעמא דתנינן בתלת עשר סבילין דרחמי במתניתא דר' אלעזר ר' שמעון בן יוחאי זמין למארי מתניתא למיכל במעורתא רבה דעבד להו וחפא כל ביתא במאני דיקר ואותיב לרבנן בהאי גיסא והוא בהאי גיסא והוה קא כרח טובא אמרו ליה מאי בדיוחוא דמר בהאי יומא דין משאר יומין אמר להו דיומא דא נחתא נשמתא קדישא עלאה בארבע גרפין דחיותא לר' אלעזר ברי ובהילולא דא יחא לי בדיוחוא שלימתא אוחביה לר' אלעזר בריה לגבי אמר תיב ברי תיב דיומא דין את קדישא ובערבא דקדישין עד כאן לשוננו.

ווי"פ בפ' משפטים דף צ"ז ע"ב ת"ח כל ההוא דוכי לתליסר שנין ולהלאה אקרי בן לכנ"י וכל סאן דאיהו סבר עשרין שנין ולעילא וזכי בהו אקרי בן לקב"ה ודאי בנים אתם לה' אלהיכם כד מטא דוד לתליסר שנין וזכה בההוא יומא דקאל לארכיסר כרין כתיב ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך מיט דהא מקרמט דנא לא הוה ליה ברא ולא שראת עליה נשמתא עלאה דהא בשני ערלה הוה ובגין כך אני היום ילדתיך היום ודאי ילדתיך כו' תנינן בכל יומא ויומא חמי קב"ה לההוא ינוקא דקאי ברשו דערלה ואיהו נפיק מינה ואחמשך לבי ספרא וחבר לה אויל לבי כנישתא וחבר לה מה עבד קב"ה לההיא נשמתא אעיל לה לאדרא דיליה ויהיב לה מתנן ונבזבזן סגיאין וקשיט לה בקשוטין עלאין עד זמנא דאעיל לה לגו ההוא חופה בר מתליסר שנין ולעילא עכ"ל.

הנה עין בעין יראה בשוכו אל המאמרים הקדושים הנ"ל בעין שכלי פקוחא ויתבונן מראש איך מוטל על האדם לחנך לבנו בעודו בקטנותו קודם בר מצוה במצות ובמע"ט ובהתמדת לימוד תורתנו הקדושה ובכוונת התפלה כדי שיזכה ביום בר מצוה לנשמת הקדושה כפי שמבואר במאמרים אלו ודי בהערה זו וזכה נשלים הפרק בעזה"י.

פרק ששה עשר

וכוונת המזוזה הנה זה בא ביאורו מאמר א' לעיל בשער הב' וכאן אעתיק בעז"ה מאמרים בגודל מעלת המזוזה וגודל שכרה ועונשה ובזכיר"ה א' נזכריים באזהרה גדולה מלעשות שום טיגוף נגד המזוזה. ווי"פ בפ' ואתחנן דף רס"ג ע"ב כבר נש קיימן תרין דרגין חד מימינא וחד משמאלא ההוא דימינא אקרי יצר הטוב וההוא דשמאלא אקרי יצר הרע כיון דנפק בר נש מתרעא דביתיה ההוא שידא זקיף עינוי וחמי ליצר הרע דשאר ל' שמאלא אתמשך לההוא סטרא ואתער דימינא ובההוא סטרא קאים שםא דמריה ולא יכיל לקרבא ליה ולאבאשא ליה ונפיק בר נש ואשתויי מניה כד עייל הא שםא קדישא

י ס ו ד ו ש ו ר ש ה ע ב ו ד ה

לימיניה קאים ולא יכיל לקטרגא בהריה. ועל דא אצטרך בר נש דלא יעבד טנופא ולכלוכא בתרעא דביתיה ולא יושיד מיין עכורין. חד דלא יעביד קלנא לגבי שמא דמאריה וחד דאית ליה רשו לההוא מחבלא לחבלא. ובג"כ יודהר בר נש מהאי. ויודהר בר נש דלא ימנע מתרעא דביתיה שמא דמאריה. כד בר נש אתקין מזוזה לפתחיה כד עייל ההוא ב"נ ההוא יצר הרע וההוא שירא בעל כרחייהו נטרי ליה ואמרי זה השער לה' צדיקים יכאו בו. וכד לא קאים מזוזה לפתחיה דבר נש יצר הרע וההוא שירא מתתקן כחדא שוו ידייהו על רישיה בזמנא דעייל פתחי ואמרי ווי ליה לפלנייא דהא נפק מרשותיה דמאריה מההוא זמנא קאים בלא נטירו דלית מאן דנטיר עליה רחמנא לישזבן עכ"ל.

ו"ל דף רס"ו ע"ב האי בר נש דשווי רשימא קדישא לביתיה במלין דשמא עלאה האי אתנטיר מכלא כד נפיק ההוא דמדוריה לתרעא דביתיה זקיף וחסוי רשימו קדישא נעיף בפתחיה כד נפיק בר נש הוא אוזיף ליה ונטיר ליה כד עייל לביתיה הוא אכריז קמיה אודהרו ביקרא דדיוקנא דמלכא קדישא וכל דא בגין ההוא רשימא דשמא קדישא דאתרשי בתרעי ולא דיליה לבר נש דאתנטיר בביתיה אלא קביה נטיר ליה כד עייל וכד נפיק דכתיב ה' ישמור צאתך וכאך מעתה ועד עולם זכאין אינון ישראל כהאי עלמא ובקלמא דאתי תיח האי רוחא בישא דשארי בין תרעי ווי ליה לבר נש דלא ידע לאודהרא מניה ולא רשים לפתחא דביתיה שמא עלאה קדישא דישתכח עמיה דהא אית ליה תלת מאה ושתיין וחמש שמשין בישן מקטרגין כל חד משמש יומיה וכלהו משתכחי עמיה כל יומי שתא ומקטרגי ביה לעילא ותתא וכלהו משתכחי ביה ביממא ובליילא. ביממא לקטרגא ליה. בליילא לצערא ליה בחלמיה. כד נפיק לקטרגא ליה. כד עאל שוויין ידייהו עליה דכתפי ואמריין ליה ווי ליה לפלניא דנפק מרשותא דמארי ווי ליה לפלניא כהאי עלמא ובקלמא דאתי בגין כך בעאן בני מהימנותא למהוי רשימין בכלא למהוי רשימין ברשים דמאריהון לאודעוקא מנייהו כל סטרין זינין בישין למהוי נטורין כהאי עלמא ובקלמא דאתי עכ"ל. וכזה נשלם הפרק בס"ד.

פרק שבעה עשר

למען יאריך ימים על האדמה צותה לנו התורה הקדושה במ"ע על כל איש מאישי ישראל עם קדוש לכתוב ס"ת לעצמו כנוכר בטור וזהב"י בש"ע הביאו וכל מי שזכהו השם יתעלה לקיים מצוה זו יראה שיכתבו השמות שכה ככוונה ושתהא מוגהת כי גדלה מאוד מעלת ס"ת מוגה. גם מבואר בפרק זה גודל איסור לטמלל ס"ת אפילו מכה"כ לכה"כ וענין גלות ס"ת כל זה מבואר בפרק זה.

ו"ל בתיקונים תיקון כ"ה דף ע' ע"ב וספר תורה היא דרגא דיעקב דאתמר ביה ויעקב איש תם וספר תורה כך צריך למהוי תם בלא פסולא ואם ספר תורה איהו חסר באתר דמלא או מלא באתר דחסר או אות חד חסיר או יתיר או הליף ספר תורה פסול לאו איהו כדיוקנא דס"ת דלעילא עד כאן לשוננו.

ו"ל בפ' ויחי דף רכ"ה ע"א וזמינן בני עלמא דצווחין ולית מאן דישגח עלייהו ויהדרון רישא לכל סטרי עלמא ולא יתובון באסוותא אבל חד אסוותא אשכחנא להו בעלמא ולא יתיר כההוא אתר דישתכחון אינון דלעאן כאורייתא ואשתכח בינייהו ספר תורה דלא משתקר ביה (ר"ל שהיה מוגה וכשירה) כד מפקי האי כגיניה מתערי עלאי ותתאי וכל שכן אי אכתיב ביה שמא קדישא כדקא חוי (ר"ל) ככוונה והא אוליפנא מלה ווי

לדרא דאתגלייא בניייהו ספר תורה ולא מתערי עליה לעילא ותתא מאן אתער עליה בשעתא דעלמא דכר עלמא בצערא טפי ואצטריך עלמא למטר' ואצטריך לאגלא' ספר תורה יתיר בדוחקא דעלמא דכר עלמא בצערא ובעאן בני נשא רחמין עלי קברי כלהו סתין מתערין עליה דהא נפשא אקדימת ומודעת לרוחא דה' ס'ת אשתכ' בגלותא בדוחקא דעלמא כד'ין רוחא סודעא לנשמה ונשמה לקב'ה וכד'ין קב'ה אתער וחס על עלמא ודא על גלותא דס'ת מאתריה וחייא אתאן למבעי רחמי על קברי סתין ווי לדר' אי אצטריך ס'ת לאגלאה ליה מאתר לאתר אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא דהא לא אשתכח בניייהו על מה ישגחון עלייהו ודא לא ידעין כלהו בני נשא דהא שכינתא כד אתגלייא גלותא בתראה ער לא תסתלק לעילא מה כתיב מי יתנני במדבר מלון אורחי' לבתר כומנא דדחקא אשתכח טפי בעלמא תמן אשתכחח בגלותא דס'ת תמן היא וכלא מתערין עליה עלאי ותחאי כו' זכאה כד אשחאר בעלמא בין חייא ובין סת'תא אשתמודע דהא כל יומא מכרוי עליה בניייהו וכד צערא טפי בעלמא והו' לא יכיל לאנגי' על דרא הוא אודע להו צערא דעלמא וכד לא אשתכח זכאה דמכרוי עליה בניייהו ולא אשתכח מאן דאתער להו בצערא דעלמא אל' ס'ת כד'ין עלאי ותחאי מתערין עליה וצריכין כל' דישתכחון בההיא זמנא בתשובה ואי לא משתכחי הא מארי דדינא אתערון עלייהו ואפי' רוח דגנת' דערן מתערין עלייהו בניייהו דס'ת כדאתמר עכ'ל.

גם את הדבר הזה תעשה להקדים ולהחשיך לכה"כ הני דאהנו להו לאריכות ימים כנוצר בגמרא הקדושה וע"כ מהראוי לעשות סמוכין בזה הפרק בני העיר מהוייכים להשתדל שיהי' בה"כ בעירם נאה בכל מיני יופי והידור ושלא יתפלל אדם בשדה. ועוד חובת הקהילה הוא להשתדל לעשות חופה נאה וכסא של מילה נאה כל זה מבואר בזה". וז"ל בפ' בשלח דף ג"ט ע"ב בר"ם פקודא למבני מקדשא לתתא כגוונא דבי מקדשא דלעילא כד"א מכוון לשבתך פעלת ה' דאצטריך למבני כי מקדשא לתתא ולצלאה בגויה צלותא בכל יומא למפלח ליה לקב'ה דהא צלותא אקרי עבודה וההוא כי כנישתא אצטריך למבני לי בשפירו סגיא ולא תקנא ליה בכל תקונין דה' כי כנישתא דלתתא קיימא לקבל בי כנישתא דלעילא כו' בי כנישתא אצטריך בכל תקוני שפירו למתוי כגוונא עלאה למתוי כי צלותא לאתקנא תקונין בצלותא כמה דאוקמוהו כו' ואי תימא אפילו בחקל' בגין דרוחא להוי סליק לאו הכי דהא אנן צריכין בית וליכא לאשתכחא בית לתתא כגוונא דבית עלאה לנתתא דיורא עלאה לדיורא תתאה ותו דההוא צלותא וההוא רוחא אצטריך לסלקא ולנפקא מנו עאקו בארח מישור לקבל ירושלים ועל דא כתיב מן המצר קראתי יי' דאצטריך אתר דחיק בעאקו לשדרא כגויה ההוא רוחא דלא יסטי לימינא ולשמאלא ובחקלא לא יכיל קלא לשדרא ליה הכי כו' ואי תימא הא כתיב ויצא יצחק לשוח בשדה כו' עכ"ל בקיצור נמרץ.

וחופה נאה. וכסא של מילה נאה מבואר בפ' תרומה דף קס"ט ע"א וז"ל אצטריך לתקנא חופה לחופאה בתקיננו שפירו ליקרא דכלה אחרא (ר"ל חשכינה הקדושה) דאתיא למשרי תמן בחדוה דכלה תתאה ובגין יקרא דההיא כלה עלאה אצטריך למעבד חופאה דשפירו בכל תקוני דשפירו לזמנא לכלה עלאה לההיא חדוה. כגוונא דא בכל גזירו דברית לתתא אצטריך לאתקנא כסא אחרא בשפירו למארי' קנאה דברית קיימא דאתי תמן כו' ובזה נשלם הפרק בעזיה.

פרק שמונה עשר

הנה עלה זכרונו בפרק הקודם בענין בית הכנסת לתפלה נכון הוא לטודעי בפרק זה שני דברים המעכבין את התפלה מלעלות למעלה והוא הלנת פעולת שכיר כי האר"י ז"ל קודם תפלת המנחה היה חוקר אם אין אתו שכיר יום לשלם לו ביומו שכרו לכל יתעכב על ידי זה תפלתו לעלות למעלה וגודל עון להלין פעולת שכיר מכואר כזה"ק. וזאת שנית תעשה כמות שכרו לו שהוא בחזקת שאין בו שעמנו כי אם המצא המצא בו תערוכת מה משעמנו ע"י תעוכב תפלתו לעלות כמכואר כספרים וגודל עונו מכואר כזה"ק.

הנה גודל העון וגודל העונש רחמנא ליצילן של הלנת פעולת שכיר מכואר בפ' קדושים דף פ"ד ע"ב. וז"ל ביומו חתן שכרו ולא תבא עליו השמש כי עני הוא וא"ליו הוא נושא את נפשו. לא תבא עליו השמש אודהר דלא תחכיש בגינוי מעלמא עד לא ימטי זמנך לאתכנשא כד"א עד אשר לא תחשך השמש וגו' מהכא אוליפנא מלה אחרא מאן ראשלים לנפשא דמסכנא אפילו דמטו יומיו לאסתלקא מעלמא קביה אשלים לנפש' ויהיב ליה חיין יתיר. לא תלין פעולת שכיר ת"ח מאן דנשיל אנרא דמסכנא כאלו נשיל נפשיה ודאנשי ביתיה הוא אוקר נפשיהו קביה אוקר יומיו ואוקר נפשיה מההוא עלמא דהא כל אינון הבלים רנפקי מפומיה כל ההוא יומא כלהו מלקין קמיה דקביה וקיימין קמיה לבחר מלקא נפשיה ונפשיהו דאנשי ביתיה וקיימין באינון הבלים דפומיה וכדין אפילו אתגור על ההוא בר נש כמה יומין וכמה טבאן כלהו מתקראן מיניה ומסתלקי מיניה ולא עוד אלא הנפשא דיליה לא מלקא לעילא והיינו דאמר ר' אבא רחמנא לשזבינן מינייהו ומעלבוניהו ואוקמוה אפילו עשיר הוא וא"ליו הוא נושא את נפשו דייקא אפילו מכל בר נש נמי וכ"ש מסכנא והיינו דהוה רב המנוא עביר כד הוה ההוא אנר מסתלק מעבודתיה הוה יהיב ליה אנריה וא"ל טול נפשך דאפקידת בידי טול פקדונך ואפילו אמר יהא בידך דאנא בעינא למלקא אנרי לא הוי בעי אמר פקדונך דגופך לא אחחוי לאתפקדא בידי כל שכן פקדוני דנפשא דהא פקדוני דנפשא לא אתיהבת אלא לקביה דכתיב בידך אפקיד רוחי אמר ר' חיילא וכידא דאחרא שארי א"ל אפילו בידיה בחר דיהיב. כתיב לא תלין פעולת שכיר וכתיב לא תבוא עליו השמש אלא הא אוקמוה אבל ת"ח לית לך יומא ויומא דלא שלטי ביה יומא עלאה אחרא ואי איהו לא יהיב ליה נפשא דיליה כההוא יומא כמאן דפגים לההוא יומא עלאה וכגיני כך ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש. והא דאתמר לא תלין בגין דנפשי לא מליק ומליק ההוא נפשא דמסכנא ודאנשי ביתו כמה דאתמר עכ"ל.

וגודל העון וגודל הפגם בלבישת שעמנו מכואר בפ' הני"ל דף פ"ו ע"א וז"ל תא חזי כד ברא קב"ה עלמא אתקין כל מלה ומלה כל חד וחד בסטרוי ומני עליהו חילין עלאין ולית לך אפילו עשבא זעירא בארעא דלית ליה חילא עלאה לעילא כו' בגין כך אסור למחלף זינין ולאעלא זינא בזינא אחרא בגין דאעקר לכל חילא וחילא מאתריהו ואכחיש פמליא של מעלה ואכחיש פומבי דמלכא. כלאים מהו כלאים כמאן דיהיב אחרא כבי מטרא כד"א א"ל בית הכלא בגין דלא למעכד מידי. כלאים מניעותא דמנע לכל אינון חילין מעבדתא. דיליהו כלאים ערבוביאי דעביר ערבוביאי בחילא דלעילא ואכחיש פומבי דמלכא כמה דאתמר ובגד כלאים שעמנו לא יעלה עליך כו' כתיב דרשה צמר ופשתים. דרשה מהו דרשה. דרשה ודריש על צמר ופשתים מאן דסתבר לון כחדא כו' ודא דרשה צמר ופשתים למעכד נוקמא כמאן דסתבר לון כחדא כו' אוקר הכא מאן

דפריש לון כההוא גוונא כמה דאמרי דלא אשתכח שוע טווי וזנו כחדא האי בר נש אסני שלמא עליה ועל כל עלמא עכ"ל וכוה נשלם הפרק בעז"ה.

פרק תשעה עשר

ועתה אמרתי אנגלה אונך גילוי אסור משום סכנה שמור רגליך כאשר תלך. במקום שאין בני אדם גם בני איש עוברים שם לא תלך יחידי אפילו ביום. והיה הלילה למשמר לבדתי לכת יחידי וביחוד בליל רביעי ושלא תעבור בין שתי נשים ושמור עצמך מעינא בישא והזהר מאוד ומאוד שלא תשלב אצבעות שתי הידים זה בזה כי אם כה תעשה לשלב אצבע שתי ידות משולבות אשה אל אחותה והיו לאות על שהסכימו עליך דין גדול בעולם העליון ועת כי יתחילו כאיזה עסק לא יתחילו ביום כ' ולא יסיימו ביום ד' כל אלו מכואר בפרק זה ממאמרי הוזהר הקדוש.

שלא ילך יחידי אפילו ביום במקום שאין בני אדם עוברים שם מכואר בפרשת וישלח דף קס"ט ע"ב וז"ל כל מאן דאזיל יחידי בזמנין ידען אפילו במתא באתרין ידען משיך עליה רוחא מסאבא בגין כך ככל זמנא לא יהך בר נש יחידי בארתא במתא אלא באתר רבני נשא אזלין וחבין ומשתכחין תמן ועל דא לא יהך בר נש יחידי בלילא הואיל ובני נשא לא משתכחי והיינו טעמא דלא תלין נבלתו עכ"ל.

וביחוד שיזהר מליילך יחידי בליל רביעי מכואר בפ' תולדות דף קמ"ו ע"א וז"ל ויאבק איש עמו עד עלות השחר וירא כי לא יכול לו תא חזי זכותי דיעקב כמה הוה דאיהו אתא ובעא לאעכרא ליה מעלמא וההוא ליליא הות ליליא דאתכרי ביה סיהרא ויעקב אשתאר בלחודוי דלא הוה עמיה אחרא דתנן לא יפוק ביג יחידי בלילא וכ"ש בלילא דאתכריאו ביה נהורין (רי"ל ליל רביעי) דהא סיהרא אויה חסרא דכתיב יהי מאריה חסר וההוא ליליא אשתאר בלחודוי בגין דכד סיהרא חסרא חיזיא כישא אמתקף ושלמא וכדין אתא סמא"ל וקטרוג ליה ובעא לאוכרא ליה מעלמא ויעקב הוה תקיף כו' עכ"ל.

וסכנה גדולה לעבור בין ב' נשים מכואר בזה חדש דף ס"ג ע"ד וז"ל חנן העובר בין שתי נשים אם נדות הן נכפה ולא תזוז מגופו אם לא יעשו לו מיד. סכנה דם או הריגה מזומנת לו ואם אינן נדות עין הרע שולט בו בגופו או בממונו עכ"ל.

ויזהר לשמור עצמו מעינא בישא מכואר בפ' אחרי דף ס"ג ע"ב. וז"ל תנינן יסטי ביג אפילו סבאה ארחין ולא יערע בב"ג דאית ליה עינא בישא עכ"ל. וז"ל ג"כ בפ' בלק דף ר"א ע"ב האי מאן דאעכר בריה בשוקא ומסתפי מעינא בישא יחפי סודרא על רישיה בגין דלא יכיל עינא בישא לשלטאה עליה עכ"ל.

וזה שיזהר מאוד ומאוד שלא ישלב אצבעות שתי הידים זה בזה מכואר בפרשת ויקרא דף כ"ד ע"א. וז"ל ר' יוסי פתח ואמר נשבע ה' בימינו ובורע עזו האי קרא אוקמוה אבל ת"ח כל זמנא דבר נש חטי קמיה דקב"ה אית דרגא דאשתמודעא לעינא לקבלי האי חמאה לריינא ליה לב"ג ואסתכל עליה אי תב בחיובתא שליטתא קמי מאריה אמתכר חוביה ודינא לא שלמא עלוי ולא מאטי עלוי אי לא תב אתרשים ההוא חמאה לגבי ההוא דרגא. אוסיף למחטי הא דרגא אחרא אורמן לקבליה ואסתכם בדרגא קדמאה כדין בעיא תשובה יתיר ואי לא תב ואי אוסיף למחטי אוסיף דרגא על דרגא עד ראשלים לחמשה דרגין כיון דאתתקן ימינא לקבליה ואסתכם עליה הא שמאלא זמינא לאסכמא בימינא ולאחכללא כיה כיון דשמאלא אסתכם בימינא כדין לא תליא בתשובה והא אוקמוה וכדין כלא אסתכמו עליה בדינא ודינא שריא עליה וכד דינא אשתלים ושריא עליה דבר נש

כדין אסתיים ואתחננו אצבען חמש בנו חמש ימינא בשמאלא לאחזאה דהא כלא אסתכמו עליה כההוא דינא וידוי מתישרן לאחזאה מלא כלא כוונה דבר נש ולא יתכוון ביה עכ"ל.

ושלא יתחילו בבי' ולא יסימו כד' מבואר בד' כי תצא בר"ם דף רפ"א ע"ב וז"ל ואוקמוה רבנן אין מתחילין בבי' ואין מסיימין בד' בנין דגיהנם אתברי ביומא תניינא ולקוטי' דנהורין ביומא ד' עכ"ל. וכוה נשלם הפרק בעז"ה.

פרק עשרים

ובכדי לבא על המוגמר בכי טוב ראה ראינו לסיים את הספר בעניני ביאת משיח צדקנו שאנחנו עם קדוש מצפים ומחכים שיבא ב"ב. ונכון הדבר להזכיר סיבה מעוררת את האהבה לקרב ביאתו ב"ב והוא ענין נפלא של קיום מ"ע דשלוח הקן כי מצא בקן ידו לעורר רחמים מרובים בעולמות העליונים. ומאחר שאנו עומדים כו נזכירה חיבת דודים מעניני נפלאים שיהיו בעת ביאת משיחנו. וגודל הציור של בנין שני בתי מקדשים של עתיד כנגד בית ראשון ובית שני שאנחנו עם קדוש מצפים ומיחלים תוביב. וגודל השגה של עתיד ואנבן מבואר גודל שכחו של רשב"י ע"ה זכותו יגן עלינו אמן. כל זה מבואר בשני פרקים הבאים בעז"ה.

וז"ל בפרשת שמות דף ז' ע"ב ר' שמעון זקף ידוי וככה ואמר ווי מאן דיוזמן בההוא זמנא וזכאה חולקיה מאן דיוזמן וישתכח בההוא זמנא ווי מאן דיוזמן בההוא זמנא בנין דכד ייתי קב"ה לפקדא לאיילתא (ר"ל לשכינה הקדושה שהיא כביכול בגלות עמנו) יסתכל מאן אינון דקיימין בהדה בכל אינון דמשתכחי עמה בכל עובדיו דכל חד וחד ולא ישתכח זכאי דכתיב ואביט ואין עוזר וכמה עקתין על עקתין לישראל. זכאה מאן דיוזמן וישתכח בההוא זמנא בנין דההוא דמתקיים במהימנותא יוכה לההוא נהירו דחרוה דמלכה ועל ההוא זמנא כתיב וצרפתים כצרוף את הכסף ובהנתיים ככחון את הזהב וגו' לבתר דאינון עקתין מתערי על ישראל וכל עמין ומלכוהון יתייעטון כחדא עלייהו ומתערי כמה גזירין בישינ כלהו מלקי בעיט' הדא עלייהו ויתון עקתא על עקתא בתריית' משכחן קמית' כדין יתחזי חד עמודא דאשא קאים מעילא לתתא ארבעין יומין וכל עמין דעלמא חסאן ליה בההוא זמנא יתער מלכא משיחא לנפקא סגו גנתא דערן מההוא אתר דאתקרי קין צפויר כו. לבתר ארבעין יומין דעמודא יקום מארעא לשמיהא לעיניהון דכל עלמא ומשיח יתגלי יקום מסטר מזרח חד ככבא מלחמא בכל גוונים ושבעה ככבין אחרנין דסחרן לההוא ככבא ויגיהון בי קרבא בכל סטרין תלת זמנין ביומא עד שבועין יומין וכל בני עלמא חסאן וההוא ככבא יגיה בהו קרבא כטימין דנורא מלהטין מנצצין בכל עבר וכמש כהוא עד דכלע לון בכל רמשא ורמשא וכיומא אפיק לון ויגיהון קרבא לעיניהון דכל עלמא וכן בכל יומא עד שבועין יומין לבתר שבועין יומין יתגנו ההוא ככבא ויתגנו משיח עד תריסר ירחין ויתהדר ההוא עמודא דאשא כמלקדמין וביה יתגנו משיח וההוא עמודא לא יתחזי לבתר תריסר ירחין יסלקון ליה למשיח בההוא עמודא לגו רקיעא ותמן יקבל תוקפא ועטרא דמלכותא וכד נפיק יתחזי ההוא עמודא דאשא כמלקדמין לעיניהון דכל עלמא ויתגלי לבתר משיח ויתכנשון לגבי' עמין סגיאין ויתער קרבין בכל עלמא ובההוא זמנא יתער קב"ה גבורתיה לכל עמין דעלמא ומלכא משיחא יתידע בכל עלמא וכל מלכין דעלמא יתערון לאתחברא לאגחא קרבא ביה וכמה עמין מפריצי יהודאין יתהפכו לאהררא לגבייהו וייתון עמהון לאגחא קרבא על מלכא משיחא כדין יתחשך כל

עלמא חמש עשרה יומין ומגיאין מעמא דישראל יהון מתין כההוא חשוכא כו' פתח ואמר כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או בצים והאם רוכצת וגו' שלח תשלח את האם וגו' האי קרא אוקימנא ליה ואיהו חד ספקודי אורייתא גניזין ואנן אית לן ביה רזי דאורייתא גניזין שבילין וארחין ידיען לגו חברייה כאינון תלתין ותרין שבילין דאורייתא אמר ר' שמעון לר' אלעזר ברי אלעזר בזמנא דיתער מלכא משיחא כמה אתין ונסין אחרנין יתערון בעלמא תא חוי כגנתא דערן דלתתא אית אתר חד גניז ומסיר דלא אתידע ואיהו מרקמא בכמה גוונין וכיה גניזין אלף היכלין דכסיפין ולית מאן דעייל כהוא בר משיח דאיהו קאים תדיר כגנתא דערן וכל גנתא מסחרא כרתוכן מגיאין דצדיקייא ומשיח קאים עלייהו ועל כמה חילין ומשריין דנשמתין דצדיקייא חסן וכראשי ירחי ובזמני ובשכתי משיח עאל כההוא אתר לאשתעשעא בכל אינון היכלין. לגו לגו מכל אינון היכלין אית אתר אחרא שמיר וגניז דלא אתידע כלל ואקרי ערן ולית מאן דיכלי למנדע ביה ומשיח אגניז לכר סחרניה דההוא אתר עד דאתגלי ליה חד אתר דאקרי קן צפור ואיהו אתר דכרזי עליה ההוא צפור דאתער כגנתא דערן בכל יומא ובההוא אתר מרקמן דיוקנין דכל שאר עמין דאתכנשו עלייהו דישראל לאבאשא לון עאל כההוא אתר זקוף עינוי וחוי אבהן דעאלין כחרבן בית אלהא עד דחמי לרחל דדמעחא באנפאה וקב"ה מנחם לה ולא צביאח לקבלא תנחומין כד"א מאנה להנחם על בניה. כדן משיח ארים קליה ובכי ואודעועא כל גנתא דערן וכל אינון צדיקייא דחסן געו ובכו עמיה. געו ובכי זמנא נתיינא ואודעועו ההוא רקייע דעל גבי גנתא אלף וחמש טאה רבוא משריין עלאין עד דמטי לגו כורסייא עלאה, כדן קב"ה רמיו לההוא צפרא ועאל לההוא קן דילה ויתכא לגבי משיח וקרי מה דקרי ואחער מה דאתער. עד דמגו כורסייא קדישא אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור ומשיח וכלא סלקין לעילא ואומי לון קב"ה לאעברא מלכא חייבא מן עלמא על ידא דמשיח ולנקמא נקמין דישראל וכל אינון מיבון דזמין קב"ה למעכד לעמיה ותכ ההוא קן צפור ומשיח דרוכתיה ותכ משיח ואתגניז גוי ההוא אתר כמלקדמין ובזמנא דיתער קב"ה לאתקנא עלמין ואתנהירו אתוון דשמיה בשלימו וייד בהיא ואיז בה"א למהוי כלא בשלימו חד כדן יתער חד כככא דחילא באמצע רקייעא כגוון ארגוונא כו' לכתר תריסר יומין אחרנין יודעועוין כל בני עלמא ויתחשך שמשא בפלגות יומא כמה דאתחשך יומא דאתחרכ בי מקדשא עד דלא יתחוון שמיא וארעא כו' מההוא יומא עד תריסר ירחין יתיעטון כל מלכיא ויגזרון כמה גזרות וכמה שמדות על ישראל ויצלחון ביה כמה דאתמר זכאה איהו מאן דיערע חסן וזכאה איהו מאן דלא יערע חסן וכל עלמא יהא בערבוביא מגיא. לסוף תריסר ירחי יקום שכט מישראל דא מלכא משיחא דיתער גו גנתא דערן וכל אינון צדיקייא יעטרון ליה חסן ויתגרון ליה מאני זיינא באתוון רשימן דמאני דשמא קדישא וקלא יתפוצץ בענפי אלנין דגנתא קרי בחיל ואמר אתערין קדישין עליונין קמו מקמי משיחא הא עדנא לאתחברא איתתא כבעלה ובעלה בעי לנקמא לה נוקמין דעלמא ולאקמא לה מעפרא כדן יקומון כללה ויתגרון ליה כמלקדמין מאני זייניה. אברהם מימיניה. יצחק משמאליה. יעקב קמיה. משה רעיא מהימנא על כל אלון צדיקייא אויז ורקים גו גנתא דערן כיון דאתחנן משיח על ידא דצדיקייא כגנתא דערן יעול כההוא דוכתא דאקרי קן צפור כמלקדמין וחמי חסן ההוא דיוקנא דחרבן פית מקדשא וכלהו צדיקייא דאתקמלו ביה כדן נטיל מחסן עשר לבושן ואינון עשר לבושי קנאה ויתגניז חסן ארבעין יומין דלא אתגלייא כלל לסוף ארבעין יומין קלא חד יתער ויתקרי מגו כורסייא עילאה ההוא קין צפור במלכא משיחא דאתגניז ביה. וכדן סלקין ליה לעילא וקב"ה חמי ליה למלכא משיחא מלכש כלבושי

נוקמא וחגיר מאני זייני נטייל ליה ונשיק ליה על רישיה כדין מזדעזען ג' טאה ותשעין רקיעין וארמיו קביה לחד רקיעא סאינון דהוה גנוז מששת ימי בראשית ואפיק סחד היכלא דבההוא רקיע חד כתרא גליפא סחקק' בשמהן קדישין כו' כיון דאתקטר ואתחקן בכלל הני תקונין נטייל ליה קביה ונשיק ליה כמלקדמין מאן חסי רתיכין קדישין ומשרין עלאין דסחרין ליה ויהבין ליה מתנן ונבוכזן סגיאין ויתקטר מכלהו עלא חסן כחד היכלא וחסי כל אינון מלאכי עלאי דאקרון אבילי ציון אינון דככו על חרבן כי מקרשא וככאן תדיר ואינון יהבין ליה חד פורפירא סומקא למעכד נוקמין כדין קביה גניז ליה כההוא קן צפור ואתחסי חסן תלתין יומין לבתר תלתין יומין כההוא קן צפור יחות מעטר בכלל אינון תקונין מעילא ומתחא כמה משריין קדישין סחרניה ויחסון כל עלמא חד נהירו תלי מרקיע לארעא ויקום שבעה יומין וכל בני עלמא יתסהון ויתבהלון ולא ינדעון כלל בר אינון חכימין דידעין ברזין עילאין זכאה חולקיהון.

וכל אינון שבעה יומין יתקטר בארעא כההוא קין צפור כאן אתר בדרך ורא קבורת רחל דאיהי קיימא בפרשת אורחין ויבשר לה וינחם לה וכדין תקבל תנחומין ותקום ותנשק ליה לבתר יקום ההוא נהירו מההוא אתר ושרי ביריחו קרתא דאילני בכיל ע"ץ דא יריחו או על הארץ דא ירושלים ויהא גניז כההוא נהירו דקן צפור תריסר ירחי כתר תריסר ירחי יזרקף ההוא נהירו בין שמיא וארעא וישרי בארעא דגליל דחסן הוה שרותא דגלותא דישראל ותסן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור ותב לאתריה וההוא יומא יזדעזע כל ארעא כמלקדמין מסייפי שמיא עד סייפי שמיא וכדין ינדעון כל עלמא דהא אתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל ויתכנסון ליה כל אינון דלעאן באורייתא ואינון זעירין בעלמא ובזכות ינוקי דבי רב יתחקף חילי' לאתגברא ורוא דא אפרוחים ואי לא ישתכחון אלין הא ינוקי דיתכין בתוקפא דאסהון וינקי כמה דאת אמר גמולי מחלב עתיקי משדים והיינו או כציים דכנין אלין שריא שכינת' עסהון דישראל בגלותא דהא חכימין זעירין אינון דישתכחון כההוא זמנא והיינו והאם רובצת על האפרוחים או על הכצים לא תקח האם על הכנים דהא ביה לא קיימא מלה לאפקא לה סן גלותא אלא במלכא עלאה דכיון דאינון רביין וינוקין יהבין תוקפא למלכא משיחא כדין אימא עילאה דהיא רביעא עלייהו יתערת לגבי בעלה ויתעכב הכי עד תריסר ירחין אחרנין. לבתר ייתי בעלה ויוקים לה סעפרא כד"א אקים את סכת דוד הנופלת כההוא יומא מלכא משיחא שארי ויכנוש גלותא מסייפי עלמא עד סייפי עלמא כד"א אם יהיה נדחך כקצה השמים מההוא יומא כל אתין ונסין ונבוראן דעביד קביה במצרים ועביד לון לישראל כד"א כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אמר ר' שמעון אלעזר כרי כל אלין מלין תשכת ברזא דתלתין ותריין שבילין דכשמא קדישא ועד דנסין אלין לא יתערון בעלמא לא ישתלם רוא דשמא קדישא ולא תתער לאהבה כולי זכאה איהו מאן דיוכי לההוא דרא זכאה איהו בעלמא דין זכאה איהו בעלמא דאחי עכ"ל.

וענין מ"ע דשילוח הקן הניל מבואר בחיקונים תיקון ששי דף כ"ג ע"א וז"ל ועוד שלח תשלח ת"ח מלאכא אית דסמנא על עופין דאינון נפשין דאתקריאו צפרין וסנדלפון שסיה ובזמנא דישראל מקיימי האי פקודא ואולת אימא מתתרכא ובנין צווחין איהו אוליף זכו על עופין דיליה ויימא לקביה והא כתיב ורחסיו על כל מעשיו אמאי גזירת על האי עופא דאתרכת מקינה וכן מטטרוין אוליף זכו על עופין דיליה דאינון רוחין דפרחין בכני נשא כו' וכל ממנא אוליף זכו על עופין דיליה דאינון נשמתין דפרחין בכני נשא ובזמנא דישראל מקיימין האי פקודא כל ממנא אוליף זכו על עופין דיליה

וקביה מה עביר כניש לכל חילין דיליה ויימא וכן מסני דעופי דלתת' אולףי זכו על עופין דל' דמסנא עלייהו ולית בכו מאן דאולףי זכו על בני דאינון ישראל בני בכרי ישראל ועל שכינתא דאיהי בגלותא דקנה דל' דאיהי ירושלים חרבה וכנוני בגלותא תחות יד אומין דעלמא ולית סאן דבעי עלייהו רחמי וילףי זכו עלייהו בההוא זמנא צווה קביה ואמר למעני למעני אעשה ואעשה למען שמי וברא יתער רחמי על שכינתיה ועל בנוי דבגלותא קם ר"א ואמר והא קדם דגלו ישראל ושכינתא בטאי הוו מקיימין שילוח הקן א"ל ר' שמעון כרי בגין לאתקרא רחמין על אינון נפשין ורוחין ונשמתין דהוו אולין בגלגולא מתתרכין מגופייהון דאתחרכו דעלייהו אחמר דקביה כונה עלמין הוה ומחריבן דאשתארו חרבין גופייהון סנייהו מניעו דברכאן לעילא גרים ונהר יחרב ויבש כו' ובגין אלון נשמתין דאתכריאו קדם דאתכרי עלמא ולית לון גופין בגין לאתקרא רחמי עלייהו הוו מקיימי האי פקודא כו' עכ"ל וז"ל בזהר חדש ד' סמ"ך ע"ג האי עופא כד פרח מגוזליה ואשתלח מעל בנתא מצפצפא ואולא ולא ידעה לאן אתר אולא מגדרא לסיבד גרסה. הקביה דכתיב ביה ורחמי על כל מעשיו אפילו יתושא זעירא בעלמא רחמין דיליה על כלא ההוא דמסנא על עופא איתער לגבי הקביה והקביה אהער על בנוי כדון קלא נפקא קמיה ואמרה כציפור נודדת מן קנה כן איש נודד מסקומו כדון איהו איתער רחמי על כל אינון דאולי מגדרי מאתר לאתר ומדוך לדוך אחרא תבירי לכא תבירי חילא ואיתער רחמי על כל עלמין וחם עלייהו ושביק חובייהו דמגדון מאתרייהו וחם עלייהו ועל כל עלמא וע"ד אמר הקביה אשהי צפורא לכר והיא אתקרא רחמין על כל עלמא מאן גרים למיחס על עלמא ולאיתקרא רחמין עלייהו. ההוא בר נש דשלח ההוא צפור לצערא בתרין גוונין הכי איתער הקביה ואתמלי רחמין על כל אינון מארי דצערא ועל כל אינון דמגדרי מרוכתייהו ובגין כך אנריה דההוא בר נש מה כתיב ביה למען ייטב לך והארכת ימים קם ר' בון על רגלוהי וחדי ואמר בריך רחמנא דשמענא להאי קלא ואלמלא לא אחינא לעלמא אלא למשמע דא דיו עכ"ל וזכה נשלם הפרק בקויה.

פרק עשרים ואחד

בו מבואר ענין שני בתי מקדשים של עתיד. וגודל השגה של עתיד. ואנכן מבואר גודל שבחו של רשכ"י ע"ה.

ענין שני בתי מקדשים של עתיד מבואר בפ' פנחס דף רכ"א ע"א וז"ל במתיבתא דרקיעא אתסדרו קמיה דקביה והכי הוא דכר נפקו ישראל ממצרים בעא קביה למעבד לון בארעא כמלאכין קדישין לעילא ובעא למבני לון ביתא קדישא ולנחת ליה מגו שמי רקיעין ולנטעא לון לישראל נציבו קדישא כנונא דיוקנא דלעילא הה"ד תביאמו ותטעמו בהר נחלתך כאן אתר בסכון לשבתך פעלת ה' בההוא דפעל אנת ה' ולא אחרא סכון לשבתך פעלת ה' דא בית ראשון מקדש ה' כוננו ידך דא בית שני וחרווייהו אומנתא דקביה אינון ומדארגיוו קמיה במדברא מיהו ואכנס לון קביה לבנייהו בארעא אליפו עובדיהון וביתא אתבני על ידא דבר נש ובגין כך לא אתקיים ושלמא הוה ידע דבגין דהאי עובדא דבר נש לא יתקיים ועל דא אמר אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו דהא לית ביה קיומא. ביומיו דעזרא גרם חטאה ואצטריכון אינון למבני ולא הוה ביה קיומא ועד כען בנינא קדמא דקביה לא הוה בעלמא ולזמנא דאתי כתיב כונה ירושלים ה' איהו ולא אחרא ובנינא דא אנן מחכאן ולא בנינא דבר נש לית ביה קיומא כלל. בית ראשון ובית שני יחית לון קביה כחדא מלעילא. בית ראשון באתכסי' ובית שני באחגלייא

ההוא בית להוי באחגליא דאחקרי בית שני דיתחוי לכל עלמא אומנותא דקביח חדוה שלים ורעותא רבא בכל קיומא ההוא בית ראשון באחכסייא אסתליק לעילא על גבוי דההוא דאחגלייא וכל עלמא יחמון ענני יקר דסחרן על גבי דההוא דאחגלייא ובגו דאיגון עננין הוי בית ראשון בעובדא טמירא דסליק עד רום יקר שמיא ובניינא דא אנן מחכאן. ועד כען לא הוה בעלמא. דאפילו קרתא דירושלים לא ליהוי אומנתא דבר נש דהא כתיב ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו' אי לקרתא כתיב הכי כל שכן ביתא דאיהו דיורא דיליה. ועובדא דא הוה אחחוי למהוי כרישא כד נפקו ישראל ממצרים ואסתלק עד לסוף יומין בפורקנא בתראה עכ"ל.

וז"ל בתיקונים תיקון כ"א דף ס"א ע"א בההוא זמנא אחבני ביתא דשכינתא דאיהו בית הבחירה דקרא קביה ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב כו' ותהא מרקמא מכל ציורא דעובדא דבראשית ועלה נהרא ירושלים דלעילא מרקמא מכל מיני גוונין דנהורא וזוא דמלה ירושלים הכנויה כעיר שחוכרה לה יחדיו דאנהרה על גבוי בההוא זמנא אחקיים בישראל לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף וגו' עכ"ל.

וגודל השגה של עתיד מבואר בזה"ק בפ' ואחחן דף רס"א ע"ב. וז"ל כתיב והולכתי עורים בדרך לא ידעו וגו' זמין קביה לאפקחא עיינין דלא חכיסין ולאסתכלא בחכמתא עלאה ולאחדבקא במאי דלא אחדבקו בהאי עלמא בגין דינדעון לסמריהון זכאין איגון צדיקייא דזוכון לההיא חכמתא דלאו חכמתא כההיא חכמתא ולא ידעה כההיא ידעה ולא דבקוחא כההיא דבקוחא עכ"ל.

וגודל שבחיה דר' שמעון בן יוחאי מבואר בזה"ק בפ' שמות דף ט"ז ע"א. פתח פומיה ר' חייא ואמר חמא עינא מה דלא חסינא אודקף דלא חשבינא (ר"ל נתעלה במעלה רמה מה שלא חשב מעולם) טב למסת באשא דדהבא טבא דליק באתר דשביבין זרקין לכל עיבר וכל שביבא ושביבא סליק לחלח מאה ושבעין רתיכין וכל רתיבא אחפרש לאלף אלפין ורבוא רבוון עד דמטו לעתיק יומין דיתבי על כרסייא וכרסייא סודעזעא מניה למאתן ושחין עלמין עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא עד דאשתמע בכל רקיעין וכל עלאין ותתאין וכלהו בזמנא חרא תוהיין ואמרין הדין הוא ר' שמעון בן יוחאי הוה סרעיש כלא מאן יכיל למיסק קמיה. דין הוא רשב"י דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא צייתין לקליה כל כרסוון וכל רקיעין וכל רתיכין וכל איגון דמשבחין למאריהון לית דפתחין ולית דמסיימן כללהו משתכחין עד דלא אשתמע בכל רקיע דלעילא ותתא פטרא. כד מסיים ר' שמעון למלעי באורייתא מאן חסי שירין מאן חסי חרותא דמשבחין למאריהון מאן חסי קלין דאזלין בכלהו רקיעין אתיין כללהו בגיני דר' שמעון וזרעין וסגדין קמיה למאריהון סלקין ריחין דבוסימן דעדן עד עתיק יומין וכל האי בניניה דר' שמעון עכ"ל.

נשלם שער הכולל. בעזר יוסד שמים והדום שכלל.

אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו בתודה והלל. גדול ה' ומאוד מהולל. ולגדולתו אין חקר בלב ופולל. גבורותיו ונפלאותיו מי ימלא. ומאת פניו אבקש ואתפלל. ועל עם קדוש בכלל. להטות לבבנו אליו ולשמור מצותיו כל הימים וגם לרבות הליל. ובקרוב בימינו תושע יהודה וישראל חבירים לקדש לעיני כל חי את שמו הגדול אשר ממשיענו מחולל. ויבנה כמו רמים מקדשו בראש הרים ותלול. אמן.